

7md

2018 m. lapkričio 16 d., penktadienis

Nr. 37 (1274) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Nuoširdžiai dėkojame „7 meno dienų“ skaitytojams, parėmusiems savaitraštį 2 proc. savo pajamų mokesčio.

2

Onutės Narbutaitės kamerinės muzikos koncertas

6

„Doriano Grėjaus portretas“ teatre „Lėlė“

9

Jurgos Juodytės meno projektas

12

Iš „Scanoramos“ dienoraščio

Mieli skaitytojai,

Nepamirškite užsiprenumeruoti „7 meno dienų“ 2019 metams. Prenumeratos kaina 1 mėn. – 4,39 Eur, 6 mėn. – 26,32 Eur, metams – 43,86 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 2,75 Eur, pusmečiui – 8,25 Eur, metams – 16,50 Eur.

Prenumeruodami sutaupote ir remiate mūsų leidinius. Prenumeratą galima užsisakyti „Lietuvos pašto“ skyriuose, taip pat internetu www.prenumeruok.lt bei telefonu 8 700 55 400

Yefim Bronfman

M. ALEKSOS NUOTR.

Geriausiųjų viešnage

Karališkasis „Concertgebouw“ orkestras ir Yefimas Bronfmanas pirmąsyk Lietuvoje

ŽIVILĖ RAMOŠKAITĖ

Apie senokai suplanuotas „Concertgebouw“ orkestro gastroles pasikeitus Operos ir baleto teatro vadovybei sklاندė prieštaringi gandai. Vieną dieną išgirsti, kad planuotas koncertas neįvyks, nes brangu, po kelių dienų – įvyks, nes jau pasirašyti dokumentai, kurių nutraukimas taip pat kainuotų... Galų gale apie būsimą koncertą pradėta skelbti viešai. Palyginti su ankstesniais garsių orkestrų koncertais Operoje, šio koncerto reklama gerokai vėlavo. Vis dėlto tikros, ne reklamuotojų pagamintos garsonybės, kokia yra „Concertgebouw“ orkestras, pristatymas platesnei publikai galėjo būti kur kas ryškesnis ir įtaigesnis. Lyginu su senesniais teatro pristatyto naujojo meno vadovo reklama, kai daugybėje Vilniaus

centre stovinčių skydų buvo išklajuoti spalvoti jo portretai.

Karališkasis „Concertgebouw“ orkestras laikomas vienu geriausių pasaulyje, netgi pirmuoju tarp geriausių, tad pirmas jo apsilankymas Lietuvoje yra reikšmingas kultūrinis įvykis. Muzikos mėgėjai turėjo galimybę tiesiogiai susipažinti su šio orkestro atlikimo menu, jo spinduliuojama muzikine kultūra, kokios siekti turime ir mes, klausytojai ir muzikantai. Kartu su orkestru pirmąsyk mūsų šalyje pasirodė ir geriausių pasaulio pianistų žiedui priskiriamas Yefimas Bronfmanas.

Lapkričio 7 d. Nacionaliniame operos ir baleto teatre svečiai, diriguojami maestro Philippe'o Herreweghe's, atliko klasikinės muzikos programą, sudarytą iš ypač gražių ir turiningų kūrinių. Tai Carlo Maria von Weberio operos „Oberonas“ uvertiūra, Ludwigo van Beethoveno

Ketvirtasis fortepijono koncertas G-dur ir Johannes Brahms'o Antroji simfonija D-dur. Pasirinkta programa patraukė gausią melomanų ir profesionalų auditoriją. Tarp profesionalių muzikantų pastebėjau ypač daug sostinės simfoninių orkestrų artistų.

2016 m. „Concertgebouw“ orkestras pradėjo Europos Komisijos pirmininko Jeano-Claude'o Junckerio globojamą gastrolių projektą „RCO pasitinka Europą“ ir lanko visas Europos Sąjungos nares. Paskutinis gastrolių turas prasidėjo 2018 m. rudenį ir aprėpia tris šimtmetį švenčiančias Baltijos šalis. Kaip ir anksčiau aplankytose šalyse, pagal savo vykdomą „Side by Side“ programą Lietuvoje orkestras vieną kūrinių, Weberio „Oberono“ uvertiūrą, atliko kartu su vietiniu jaunimo orkestru.

NUKELTA | 3 PSL.

Įkvepiantys atradimus

Mintys po trio „Kaskados“ koncerto salėje „Organum“

LAIMUTĖ LIGEIKAITĖ

Kartais margoje gausybėje renginių, bent jau Vilniuje, išties galima pasiklysti arba susinervinti, kodėl bent keletas jų vyksta vienu metu, nors persiplėšk. Žinoma, nemenką pasirinkimo įtaką daro ir reklaminė informacija socialiniuose tinkluose, įvairiose medijose. Nekalbant apie nuolat sau dėmesio reikalaujančius ir jo gaunančius *popsininkus*, informacinis srautas net ir vadinamosios rimtosios (akademinės) muzikos srityje toks platus ir sraunus, kad galiausiai, ne be reklaminio įžūlumo, tame vandenyne matomi tik kruiziniai laineriai – stambiausi festivaliai, išskirtiniai simfoniniai koncertai, neeiliniai operos projektai ir t.t., vykstantys ne mažesnė scenose nei bent jau Operos teatras, Kongresų rūmai, Filharmonija ar „Compensa“ (didesnių ir neturime). O kartais taip smagu į juos numoti ranka ir nueiti į kokią jauką mažytį kamerinės muzikos koncertą! Tokie renginiai ir jų dalyviai, palyginti su didžiaisiais, yra lyg vos pastebimos, muzikinio vandenyno bangų vėtomos valtelės. Kad jos nenu-skęstų, itin reikšmingu veiksmu tampa pačios muzikos bei jos atlikimo kokybė. Ir jos poreikį jaučianti publika.

Apie vieną tokių koncertų ir dalinuosi mintimis. Lapkričio 6 d. nedidukėje, modernioje fortepijonų salono „Organum“ salėje, gražiai puoselėjančioje kamerinių koncertų veiklą, klausėmės trio

„Kaskados“ – Albina Šikšniūtė (fortepijonas), Rusnė Mataitytė (smuikas) ir Edmundas Kulikauskas (violončelė). Drauge muzikuoti daugiau nei dvidešimt metų – nemenkas stabilumo, aukštos meistriskumo kartelės išlaikymo, atsinaujinimo, pagaliau repertuaro iššūkis. Kalbant apie „Kaskadas“, niekas iš ką tik paminėtų komponentų abejonių nekelia. Ansamblis jau seniai tapo svarbiu Lietuvos muzikos reiškiniu, be kurio kažin ar įsivaizduotume suskambančias gausias dabarties lietuvių autorių premjeras arba monumentalius pasaulinės klasikos ciklus, tokius kaip visi Ludwigo van Beethoveno, Johanesso Brahmsio, Franzo Schuberto fortepijoniniai trio (jau pradėtas ir kelių dešimčių Josepha Haydno fortepijoninių trio ciklas), kurie, kaip sakė koncertą komentavusi muzikologė Vytautė Markeliūnienė, pasauliniame kontekste tebeišlieka kaip tam tikras matas, liudijantis juos rengiančių atlikėjų interpretacinę drąsą ir kūrybinę sveikatą.

Pravartu paminėti ir V. Markeliūnienės taikliai išskirtus tris akcentus, bemaž apibendrinančius „Kaskadų“ kūrybinę veiklą: ansamblio siekį tyrinėti visą trio chronologiją, aprėpti ir šio žanro klasiką, ir naujausią lietuvių muziką, ir įdomias aranžuotes; sėkmingai jungti istorinę tradiciją ir ateities muzikines iniciatyvas, mat visi trio nariai yra ir pedagogai, turi gausias specialybės klases, mokiniams bei studentams siunčia savo edukacinių bei koncertinių patirčių bangas;

ir pagaliau profesinį patikimumą – kaip esminę vertybę. „Šio patikimumo pagrindu randasi stabili atlikėjiška forma ir muzikinių tekstų precizika, glaudaus vidinio dialogo matmuo bei išlavintas skonis, draug ir artistinė sąžinė“, – sakė muzikologė.

Apie visa tai bylojo ir vakaro programa, sukūrusi vientisą prasmingą dramaturgiją. Kaip centrinį opusą atlikėjai įvardijo Franzo Schuberto Fortepijoninį trio Es-dur, op. 100 (jį šią vasarą atliko ir Thomo Manno festivalyje). Grandiozinį keturių dalių (50 minučių trukmės) kūrinį drąsiai galima vadinti netgi simfonija trims instrumentams. Tik, greta simfonijai būdingų apibendrinančių idėjų, čia suskamba ir sunkiai apibūdinamas šubertiškas intymumas, gilaus egzistencinio skausmo ir plevenančio lengvumo kontrastai, o ir jų kombinacija vienu metu.

Kūrinys besąlygiškai reikalauja atlikėjų brandos, visiško emocinio pasinėrimo gilyn, ką jau kalbėti apie fizines jėgas. Trys scenos meistrai, trys asmenybės atvėrė visą Schuberto pasaulio ypatingumą, savo asmeninę meistrystę, leido gėrėtis tembrine ir dinamine tarpusavio derme, jautriais dialogais, kartkartėmis soluojančių instrumentų garso sodrumu, prasmingu išsiskyimu.

Su šiuo, finaliniu, koncerto opusu susisiejo ir vakarą pradėjęs Roberto Schumanno *Fantasietücke* („Fantastinės pjesės“) fortepijonui, smuikui ir violončelei, op. 88.

Trio „Kaskados“ – Rusnė Mataitytė, Albina Šikšniūtė ir Edmundas Kulikauskas

A. SVIRSKO NUOTR.

Elegantiškai, raiškiai „pasikalbant tarpusavy“ atliktos trys (iš keturių) miniatiūros (*Romanze, Duett, Finale*) uždavė savitą „tonaciją“ visam koncertui. O jame laukė ir kitas intriguojantis dalykas – naujausias, šiemet parašytas Nacionalinės premijos laureatės Ramintos Šerkšnųtės opus *Konzertstück* („Koncertinė pjesė“) fortepijoniniam trio. Beje, nors ir modernios muzikos kalbos, jis, kaip savotiškas postromantinis blyksnis, puikiai tiko prie bendro programos vaizdo.

Kad ir kaip pažintume R. Šerkšnųtės kūrybą, aukštai vertinamą ne tik Lietuvoje, bet ir plačiai pasaulyje (o šiuo metu autorė yra kūrybinėje rezidencijoje Brazilijoje), ji vis sugeba nustebinti. Garsėjanti orkestrinių partitūrų spalvingumu, instinktyviu harmonijos pojūčiu, savita psichologinių būsenų ar mistinių klodų raiška, šįkart kompozitorė atsivėrė kaip itin ryškaus, koncentruoto, „mefistofeliško“ charakteringumo meistrė. Metaforiškai pasitelkdama dailės sritį sakyčiau, jog kompozitorė nuo tapybos čia perėjo prie grafikos ir „išraižė“ nors ir sudėtingą, bet nepaprastai išraiškingą

ir detalių turtingą paveikslą. Į pirmą planą čia iškyla neįtikėtinais raizgus ritminės faktūros voratinklis, kurį perprasti ir, kaip sakė muzikantai, „išigroti“ prirėkė tikrai daug pastangų. Tačiau sudėtingumo visiškai nesijautė klausantis kūrinio – atlikėjai tarsi žaidė raiškiais štrichais, replikomis, netikėtais sąskambiais, o ritmas tapo vienu paveikiausių muzikos komponentų. Prasidedanti santūriai ir įsisiautėjanti iki roko muzikos šėlsmo, ši „Koncertinė pjesė“ neabejotinai taps „Kaskadų“ repertuaro puošmena, dar vienu lietuviškos muzikos akcentu, publikos šūksnių „bravo!“ priežastimi.

Labai norėtūsi tikėti, kad ir vadinamoji plačioji publika dažniau apsispręs kasdienio bėgimo trasoje stabtelėti ir apsilankyti kokiame nors mažiau „išpiarintame“ kameriniame koncerte, kuriame taip pat galima atrasti išsčius nepažintus pasaulius ir unikalius juose slypinčius potyrius. Su „Kaskadų“ trio tie atradimai visuomet lydimi nuoširdžios pagarbos klausytojams.

Onutė, Šv. Kotryna, Edmundas ir kiti

Mintys po Onutės Narbutaitės kamerinės muzikos koncerto „Heliografijos“

BEATA BAUBLINSKIENĖ

Šitą recenziją galėjo rašyti ir Edmundas Gedgaudas. Bet vienas iš jo tekstų apie fotografiją buvo panaudotas Onutės Narbutaitės kūrinėje „Heliografija“ („Heliography“), skambėjusiame kompozitorės autoriniame vakare Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčioje lapkričio 7 d. Tad, kaip „susijęs žmogus“, muzikologas nutarė nerašyti refleksijų apie visą koncertą. O kadangi mano tekstai dar nėra inspiravę nė vieno kompozitoriaus, drąsiai perėmiau iniciatyvą. Tačiau dabar, kai jau turiu ką nors rišlaus parašyti apie koncertą ir jame skambėjusią muziką, mano drąsa gerokai priblėso.

Galbūt apskritai vietoj recenzijos geriausia publikuoti pačios kompozitorės tekstus apie savo kūrinius arba iššifruoti tai, ką ji

Gartho Knoxo trio, Nora Petročenko, Onutė Narbutaitė

V. JURGELEVIČIAUS NUOTR.

kalbėjo kūrybos vakare. Nes Narbutaitė – puiki pasakotoja. Tai, kad koncerto metu tik ji ir kalbėjo (nebuvo vakaro vedėjo), ne tik uždėjo ryškų asmeninį antspaudą autoriniam vakarui, bet ir

pasiteisino – juk Narbutaitės pasakojimų labai įdomu klausytis. Ji netuščiažodžiauja, bet turi ką pasakyti ir kalba laisvai; visa tai – išties vertingas autoriaus liudijimas apie savo kūrybą.

Tačiau kompozitorė – ne Kristus, o aš – ne evangelistas, tad imuosi laisvai interpretuoti tai, ką išgirdau (muziką, ne žodžius), nors ir suvokiu, kad mano vertinimai gali būti gerokai „į lankas“, palyginus su tikrosiomis kompozitorės intencijomis. Bet čia ir prasideda kūrinio suvokimo labirintas, vadinamasis jo gyvenimas klausytojo sąmonėje. Šis žaidimas gal ir primena sugedusį telefoną, bet be jo kūrėjo meninė raiška taip ir liktų monologu. O juk „be atgarsio dvasia ar melstūsi, ar skųstų?“ (anot V. Mykoliaičio-Putino).

Koncerte nuskambėjo trys kameriniai pastarųjų metų Narbutaitės kūriniai: „Labirintas“ balsui ir fleitai (2017), „Tuštumoje“ fortepijonui (2016) ir „Heliografija“ balsui, altui, violončelei, tombakui ir rėminiam būgnui (2015). „Labirintas“ ir „Heliografija“ Lietuvoje dar nebuvo atlikti, o „Tuštumoje“ premjera įvyko

Nidoje, Thomo Manno festivalyje, tad ir šis kūrinys sostinės publikai buvo naujas.

Narbutaitės kūrybos vakaras man savaip susisiejo su prieš savaitę matytu Eimunto Nekrošiaus spektakliu „Vėlinės“ pagal Adomą Mickevičių. Ne tik dėl vakarinio Vilniaus su tipiška mūsų sostinės melancholija, senamiesčio žibintais apšviestų apytuščių gatvių atmosferos, į kurią pasineri eidamas į renginį arba išeidamas iš jo. Bet visų pirma dėl tam tikro epinio muzikinio-sceninio vyksmo, kuris paradoksaliai dera su pasisakymo kameriškumu, net intymumu. Pažiūrėjus į Narbutaitės autorinio vakaro programą, galima buvo tikėtis gana „lengvos“ programos – atrodė, skambės kone miniatiūros. Bet tie

NUKELTA | 3 PSL.

Geriausiųjų viešnage

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Tas laimingasis – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentų simfoninis orkestras, vadovaujamas Martyno Staškaus. Aišku, tokiai garbingai misijai galėjo būti atrinkti tik patys geriausi jaunieji muzikantai.

„Oberono“ uvertiūra koncertas ir buvo pradėtas. Turiu prisipažinti, kad šio bendro atlikimo laukiau tikrai nekantriai ir su nemenku jauduliu. Juk pagroti su tokio tobulu orkestru – didžiulis iššūkis. Pradžioje į sceną įžengė svečiai ir laukė studentų, palikę prie pulčių antrąsias tuščias kėdes. Tada pasirodė jaunimas, styginiai ir pūtikai, jie sėdosi greta. Maestro Ph. Herreweghe mostelėjo ir pasigirdo paslaptingi, pasakiški valturnos, styginių ir fleitų balsai. Temų ir motyvų įgarsinimas buvo tikslus ir kokybiškas, taigi lengviau atsikvėpiu – mūsų jaunimas pagirtinai įsiliejo į garbių svečių gretas. Jautėsi, kad partijas jie tikrai išstobulins, groja visiškai laisvai. Akys vis krypo į greta orkestro koncertmeisterės sėdinčią Mariją Pranskutę ir violončelių pirmame pulte grojantį Deividą Dumčią. Puikiai atlikta Weberio muzika nuteikė itin džiugiai, tad ovacijos, kurių dalį publika skyrė ir mūsų studentams, buvo labai ilgos. Maestro Ph. Herreweghe visus sveikino ir spaudė rankas.

Beethoveno Ketvirtąjį koncertą atlikęs pianistas Y. Bronfmanas yra mokėjęs pas legendinius pianistus Rudolfą Serkiną, Rudolfą Firkušný ir Leoną Fleisherį. Jam grojant buvo juntamas šių senosios kartos pianistų požiūris į interpretaciją, kurios pagrindas – pagarbus santykis su kompozitoriaus parašytu tekstu. Atlikėjo asmenybė negožė muzikos kūrėjo, bet gilinosi į autoriaus mintis, skverbėsi į jų gelmes, lyg kalbėtusi su pačiu kūrėju. Savąjį „aš“ Bronfmanas tarsi patraukė

į antrąjį planą, iš po jo pirštų muzika sklido lyg be pastangų, savaime. Būtent muzika koncerte traukė tarsi magnetas. Pianistas nedemonstravo ir technikos, apie jos aukštą lygį galėjai spręsti iš tiksliai ir labai aiškiai atliktų pasažų, *arpeggio*, akordų junginių. Niekada nesužinosiu, nors ir labai norėtu, apie ką Bronfmanas galvojo, grodamas liūdnąją antrą koncerto dalį, nušvebinusią ir sukrėtusią ypatingo subtilumo niuansais ir tylutėliu graudžiu garsu. Pirmąsyk girdėjau būtent tokią šios dalies interpretaciją... Gal rudens nuotaika įkvėpė puikų bisą – Fryderyko Chopino Etiudą, op. 10 Nr. 3 E-dur, kurį jis paskambino santūriai, be kai kuriems jaunesniems pianistams būdingo emocingumo. Bet kaip prasmingai ir šopeniška jautriai!

Negaliu nutylėti gėdingo fakto, kad mūsų Operos teatras po šiai dienai per 30 laisvos Lietuvos metų

niekaip neišgali įsigyti gero koncertinio fortepijono. Gerai, kad turime privatų „Organum“ saloną, iš kurio įmanoma išsinuomoti koncertinį instrumentą. Šįsyk į sceną buvo atgabentas naujas „Bösendorfer“, bet kas nutiktų, jei tokios galimybės nebūtų?!

Pirmąsyk pas mus apsilankęs Y. Bronfmanas labai intensyviai koncertuoja pasaulyje, per metus surengia beveik šimtą koncertų. Jis gimė Taškente muzikantų šeimoje, nuo 1973 m. gyveno ir mokėsi Izraelyje, nuo 1976 m. – JAV. Gana ilgai gyvenęs Niujorke, pastaruoju metu Bronfmanas daugiau laiko praleidžia Europoje. Šiomet pianistas atšventė šešiasdešimtmetį.

Brahmsio Antroji simfonija, atlikta antroje koncerto dalyje, leido grožėtis išimtinai simfonine muzika ir aukščiausiu orkestro grojimo kultūra. Beveik nekvėpuojant išklausius visas keturias veikalo

Yefim Bronfman, Philippe Herrewegh ir „Concertgebouw“ orkestras

dalis mintyse kurbėjo įkyrus klausimas, kodėl mūsų orkestrams vis dar trūksta tokios grojimo kultūros ir kaip jiems prie jos priartėti. Juk mūsų atlikėjai instrumentus yra įvaldę tikrai ne prasčiau už svečių orkestro artistus. Kai kurie yra pasiekę nemenkų laimėjimų ir kaip

solistai. Gal mums tiesiog trūksta rimtos orkestrinio grojimo mokyklos? O štai klausantis svečių pasigėrėjimą kėlė styginių ir pūtikų išgaunamo skambesio minkštumas ir garso lakumas, nesidraskymas kulminacijose, kurios niekur dėl to nepradingo, buvo pasiektos darnia artikuliacija ir frazavimu, intensyviu vibrato ir dar kažkokiu paslaptingu visų narių susiklausymu. Niekas nebuvo daroma „iš jėgos“, kaip kariuomenės rikiuotėje, ką pastebiu kai kuriuose mūsų koncertuose. Įkrito į atmintį ir timpanistas, kuris *forte* vietose ne triukšmavo (kaip dažnai atsitinka mūsų koncertuose), bet taip pat muzikavo tikra šio žodžio prasme. Pagarsėjęs įvairių stilių muzikos atlikimu ir gausiais įrašais maestro Ph. Herreweghe orkestrui dirigavo santūriai, bet labai jautriai.

Būtų didelis nuostolis, jei Operos teatre nebūtų tęsiami tokių garsių orkestrų koncertai. Juk jie leidžia mums pažvelgti į save iš šalies, pamatyti save kitų kontekste ir žadina norą lygiuotis į geriausius. „Concertgebouw“ koncertas suteikė papildomo džiaugsmo bei patirties mūsų jaunimui, kurio dalis ateityje įsilies į simfoninius orkestrus.

Bendras „Concertgebouw“ ir LMTA orkestras

M. ALEKSO NUOTRAUKOS

ATKELTA IŠ 2 PSL.

trys kompozitorės kruopščiai atrinkti kūriniai, kurių estetiką turbūt galima apibūdinti vieno iš kūrinių pavadinimu „Tuštumoje“, savo vidiniu užtaisu, įtampa prilijo trims simfonijoms arba net spektakliams.

Pastarasis palyginimas gal labiausiai tiktų pirmajam koncerto kūrinui „Labirintas“ pagal Ingeborg Bachman ir Jorge's Luiso Borgeso žodžius. Kūrinį atliko sopranas Gunta Gelgotė ir fleitininkas Giedrius Gelgotas. „Labirintas“ ir skirtas šiems atlikėjams, jie Narbutaitės muzikos kontekste pirmiausia susisieja su operos „Kornetas“ atlikėjų ansambliu. Būtent šioje operoje ryškiai suskamba skaidrus ir tikslus G. Gelgotės sopranas, šioje operoje kaip personažai scenoje

pasirodo instrumentininkai, tarp kurių ir G. Gelgotas. „Labirinte“ kompozitorė ne tik žaidžia teksto prasmėmis, savotiškais jų atspindžiais ir dualumu, bet ir tembrų spalvomis. Fleita ir sopranas kaip giminingi tembrai papildo vienas kitą, vienas iš kito perima muzikines linijas ir net apsieičia funkcijomis. Iš pradžių solistė, kaip ir dera, dainavo tekstą (I. Bachman), fleita jai pritarė arba pratęsė mintį, bet vėliau vaidmenys apsiverčia: sopranui atliekant vokalizę, fleitininkas netikėtai ima skaityti J.L. Borgeso tekstą. Žaidžiama ir su erdve: solistei nukreipus garsą į fortepijono vidų, skambesys natūraliai atsimušdamas į instrumento deką po gerokos pauzės nuaidi erdvėje kaip tikslus visos frazės pakartojimas, be jokio elektroninio pastiprinimo. Akustikos stebuklai! Apskritai klausantis viso koncerto neapleido mintis, kad Šv.

Kotrynos bažnyčia yra reikšminga vieta Narbutaitėi – čia nuskambėjo ne vienas jos kūrinys ir koncertas (kad ir oratorijos „Centones meae urbi“ atlikimas anuomet dar apleistoje šventovėje) – ir labai jos muzikai tinkanti bei ją papildanti erdvė su natūralia bažnyčios apdailos „scenografija“, kurios vaizdinė polifonija atgyja vos ją nuspalvinus keiliems šviesų partitūros spinduliams.

Kūrinį „Tuštumoje“ fortepijonui, pasak Narbutaitės, taip pat inspiravo tekstai – poeto Georgo Traklio ir kitų, kas, be abejo, taip pat asocijuojasi su „Korneto“ reikšmių ir poetinių inspiracijų lauku. Ką gi išgirdome? Pianistas Sergejus Okruško, atlikęs šio kūrinio premjerą prieš keletą metų Thomo Manno festivalyje, pateikė labai užtikrintą interpretaciją. Tai jo kūrinys. Iš tiesų žavėjauosi atlikėju, apie kurio programas galbūt negirdime

tiek daug naujienų kaip apie kitų pianistų, meistriškumu. Koks *touché*, reikalingas išgauti narbutaitiškai niuansuotiems skambesio pustoniams! Koks pirštų bėglumas, būtinas „nuogo nervo“ Narbutaitės ornamentikai išvinguriuoti! Pagaliau formos pusiausvyra, tylos ir garso balansas, dinamikos gradavimas. Kūrinio „Tuštumoje“ muzikos semantika iš tiesų labai tiršta, toji pavadinimo deklaruojuama tyla intensyvi ir šia prasme teatrališka, nekrošiška.

Trečiasis koncerto kūrinys „Heliografijos“ įnešė tam tikros egzotikos, nes jame naudojami rytietiški tombakas ir rėminis būgnas, nors, kaip ir visos aliuzijos Narbutaitės kūryboje, tasai „rytietiškas“ vos juntamas kaip neišvengiamai prisimušanti instrumento spalva. Kūrinį atliko airių atlikėjas ir kompozitoriaus Gartho Knoxo suburtas

trio – G. Knoxas (altas), Agnès Vesterman (violončelė), Sylvainas Lemètre (perkusijs) bei mūsų sopranas Nora Petročenko. „Heliografijos“ buvo parašytos „Louth Contemporary Music Society“ (Airija) užsakymu ir pirmą kartą atliktos Airijoje. Kūrinį naudojami Edmundo Gedgaudo, Vaidoto Dainio ir pačios Narbutaitės tekstai, Romo Klinkos išversti į anglų kalbą, bei, kaip pasikartojantis moto, – kompozitorės greta saulės laikrodžio pastebėtas epigrafas.

Kaip sakė pati Narbutaitė, autorinis vakaras yra bene geriausia forma kompozitoriui pristatyti savo kūrybą, savotiškai kreiptis pirmuoju asmeniu į klausytojus, labiausiai prie jų priartėti. Kompozitorės autorinis vakaras išties buvo labai asmeniškasis, narbutaitiškas, ir tuo unikalus.

Noras pažinti kaip variklis pirmyn

Pokalbis su jaunuoju dirigentu Martynu Stakioniu

ELVINA BAUŽAITĖ

Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje neseniai įvyko Europos jaunimo muzikos konkursų sąjungos (EMCY) ir partnerių kasmet organizuojamas jaunųjų talentų pasirodymas, transliuojamas Euroradijo. Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui dirigavo jaunas, kupinas garsų aistros ir ja trykšte trykštantis Martynas Stakionis. Su dirigentu kalbėjome prieš šį koncertą paskutinį spalio vakarą, jam iškart po repetitijos traukiniu atvykus į Kauną. M. Stakionio laukia ir kitas koncertas Nacionalinėje filharmonijoje. Lapkričio 17 d. vyks jo *Alma mater* – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos – choro 70-mečio vakaras. Su kitais buvusiais čiurlioniais jis vėl stos prie dirigento pulsto. Dabar M. Stakionis – Hamburgo muzikos ir teatro akademijos ketvirtakursis, studijuojantis prof. Ulricho Windfuhr klasėje. Nuo 2017 m. yra Hamburgo kamerinės operos antrasis dirigentas. Jo karjeroje – pasirodymai su Latvijos valstybiniu, Latvijos radijo ir „Ave Sol“, Kauno valstybiniu bei „Aidijos“ choris; Lietuvos nacionaliniu simfoniniu, Latvijos muzikos akademijos simfoniniu, „Kremerata Baltica“, NIKO, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto kameriniu ir kitais kolektyvais. Minėtinas ir M.K. Čiurlionio menų mokyklos abiturientų muzikinis spektaklis „Užmiršta pasaka. Bebečiukas ir Kvailutė“, skirtas mokyklos 70-mečiui, kuris pedagogų buvo įvardytas vienu brandžiausių ir kūrybos, ir atlikimo požiūriu per visą 41 metų mokyklos operų istoriją. Spektaklyje M. Stakionis reiškėsi kaip muzikos vadovas, dirigentas ir kompozitorius. Taigi įdomu pasinerti į turtingą muziko patirčių ir minčių partitūros skambesį.

Prašau pasidalinti pirmosiomis muzikinėmis patirtimis.

Užaugau muzikų šeimoje. Mama Sonata Stakionienė – chorvedė, choro „Kulvietukas“ įkūrėja, muzikos mokytoja. Vaikystėje mane veddavosi į koncertus filharmonijoje, operos teatre. Tada pirmą kartą pamačiau simfoninį orkestrą ir susižavėjau muzika. Penkerių, manęs neatsiklaususi, nuvedė į muzikos mokyklą, į „Ažuoliuką“. Tai buvo mano gimtadienio diena, gavau daug saldinių iš profesoriaus Vytauto Miškinio. Ten mokiausi dešimt metų.

Tėtis Dainius Stakionis – mėgėjas muzikantas, groja klarnetu ir saksofonu. Močiutė Valerija Puodžiūnienė yra daugelį metų gyvuojančio ansamblio „Sentimentai“ vadovė, vis dar aktyviai įsitraukusi į kūrybinę bei koncertinę veiklą. Brolis Justas taip pat baigė „Ažuoliuką“, pasirinko groti saksofonu. Namie

Martynas Stakionis

D. MATVEJEVO NUOTR.

visada skambėdavo muzika, mama dažniausiai skambindavo fortepijonu, tad kai atėjo metas, šį instrumentą ir pasirinkau. Iš vaikystės atsimečiau ir solo dainavimo patyrimų. Buvau diskantas, dešimties dainavau pačias aukščiausias partijas berniukų chore. Mane pakvietė dainuoti Giedriaus Kuprevičiaus ir Violetos Palčinskaitės miuzikle „Kirvisavero sala“ pagal Astridos Lindgren pasakas, kūriau Mažojo Mijo personažą. Su tuo miuziklu daug kartų pasirodėme Vilniuje, filharmonijoje, keliavome po Lietuvą. Tada pajaučiau, ką reiškia būti didžiojoje scenoje, sulaukti dėmesio.

Dalyvavote įvairiuose konkursuose – iš pradžių pianistų, vėliau dirigentų. Ką Jums reiškia dalyvauti konkurse? Kuris konkursas Jums buvo įsimintiniausias?

Konkursai yra neatsiejama atlikėjo gyvenimo dalis. Muzikantui jie būtini. Konkurse pamatai kitus, gauni įkvėpimo, stengiesi pademonstruoti geriausią rezultatą.

Ypatingiausias man – tarptautinis Jazepo Vitolio choro dirigentų konkursas Rygoje, kuriame dalyvavau prieš ketverius metus, mokdamasis choro dirigavimo specialybę paskutinėje menų mokyklos klasėje. Konkurso programa – apie trisdešimt kūrinių. Galima sakyti, per naktį pasirengęs antram turui dalyvavau repetitijose (po dvidešimt minučių) su Latvijos radijo ir „Ave sol“ kameriniu choris. Tai išties puikūs chori. Latvijos radijo choras yra vienas geriausių Europoje. Ir man pasisekė! Keturi pakliuvome į paskutinį turą, kur jau teko dirbti su orkestru ir Latvijos valstybiniu bei Latvijos akademinio choris. Atsitiktinai iš keturių kūrinių paskutiniam turui ištraukiau tą, kurį vienintelį buvau pasirodęs! Taigi vėl lydėjo sėkmė. Iškovojau pirmą vietą. Dabar, akademijoje studijuodamas simfoninį dirigavimą, neturiu laiko konkursams. Galbūt ateityje.

Kokia specifika diriguojant chorui ir diriguojant orkestrui?

Choras yra kaip vienas instrumentas, reikalaujantis savitos

dirigavimo specifikos. Orkestrą sudaro daug įvairių žmonių, su kuriais bendrauju kaip su tarpininkais, nes jie išgauna garsą savo instrumentais, todėl reikia žinoti skirtingų instrumentų, jų grupių specifika. Taigi, chore žmonės patys yra instrumentai, o orkestre jie – tarpininkai. Tai reikalauja vėlgi kitokio dirigavimo, tiesiog kitokių judesių. Be to, orkestre reikia suvaldyti kur kas didesnę masę, kitoks ir jo repertuaras. Su choru muzika užaugau, dėl to ji man labai svarbi. Lietuva yra dainų šalis, pats dalyvavau jau penkiose ar šešiose Dainų šventėse. Jausmas – neišdildomas, dėl to labai branginu chorinę kultūrą ir stengiuosi diriguoti chorui kuo dažniau, vos tik pasitaiko galimybė.

Koks Jūsų asmeninis santykis su batuta?

Šį santykį stengiuosi tobulinti. Iš pradžių ji buvo lyg svetimkūnis, nes chorui diriguojama be batutos. Pradėjus orkestrui diriguoti su batuta, reikėjo laiko įprasti. Aš mielai diriguoju ir be batutos. Tačiau viskas priklauso nuo muzikos. Kai kurie dirigantai visuomet diriguoja be batutos, pavyzdžiui, Valerijus Gergijevas. Jo karjeros pradžios įrašuose matyti, kad dar dirigavo su batuta, pamažu ji vis trumpėjo, kol galiausiai ėmė diriguoti beveik su dantų krapštuku. Naujausiuose įrašuose matau, kad didžiausius kūrinius – Gustavo Mahlerio, Antono Brucknerio valandines simfonijas, pusantros valandos Dmitrijaus Šostakovičiaus Septintąją – diriguoja be batutos! Kai kurie dėstytojai sako, kad diriguojant be batutos orkestras ne taip gerai skamba. Man atrodo, tai labai individualus dalykas, asmeninis dirigento pasirinkimas, kaip jis tiksliau gali parodyti, perteikti įvairias detales. Dažniausiai batuta tiesiog leidžia būti išraiškingesniai.

Jūsų mokytojai buvo Vytautas Miškinis, Romualdas Gražinis, Martynas Staškus, Saulius Sondeckis, dabar profesorius Ulrichas Windfuhras. Pasakykite, kas Jums yra mokytojas?

Toks, koks Nacionalinėje M.K. Čiurlionio menų mokykloje buvo

mano choro dirigavimo mokytojas Romualdas Gražinis, įskiepijęs meilę chorinei muzikai, atvėręs akis į platų muzikinį pasaulį ir, dar moksleiviui, suteikęs daugybę galimybių diriguoti profesionalams. Visada mielai leisdavo diriguoti ir čiurlioniukų chorui, taip pat skatino dalyvauti įvairiuose konkursuose. Aš jam dėkingas už visas tas galimybes, už skatinimą, meilę bei rūpestį. Ir dabar vyksta mūsų muzikinis bendradarbiavimas, jis apsilanko mano repetitijose, jo visada laukiu. Lapkričio 17-ąją filharmonijoje vyks M.K. Čiurlionio menų mokyklos choro jubiliejinis koncertas. R. Gražinis sugalvojo pakviesti kadaise joje besimokusius dirigentus ir visus, dainavusius chore. Koncerte diriguosiu ne tik aš, ne tik jis, bet ir Robertas Šervenikas, Giedrė Šlekytė, Algirdas Biveinis, kiti.

Kokias dar įkvepiančias asmenybes matote muzikos pasaulyje?

Žvelgiant profesine prasme, mane įkvepia žinomiausi pasaulio dirigantai, pavyzdžiui, Valerijus Gergijevas, – kaip jis išmano rusų muziką, kaip apskritai suvokia muziką, kaip diriguoja, ta gelmė ir muzikinė intencija; Gustavo Dudamelis arba Esa-Pekka Salonenas – panašūs savo atviru, nuoširdžiu bendravimu. Mane jie žavi kaip asmenybės, nors, aišku, abu yra puikūs dirigantai. Dėl to, kaip žmogus susitvarko su šimtu užduočių vienu metu, nepalankiamas yra Yannickas Nézet-Séguinas – naujasis „Metropolitan Opera“ generalinis direktorius, kuris sugeba vadovauti trimis pasauliniams orkestrams ir turėti begalę koncertų visam pasaulyje. Taigi autoritetais laikau sėkmės sulaukusius dirigentus ir stengiuosi sekti jų pavyzdžiu.

Dirigentas interpretuoja kūrinio partitūrą, pateikia savąją versiją ir, įtikinęs atlikėjus, ją ištransliuoja publikai. Tai nėra vien muzikinio rašto perskaitymas, tai reikalauja kur kas daugiau – asmenybės minčių, jausmų gelmės. Kaip ugdote savąją asmenybę? Kokie yra Jūsų meniniai patyrimai?

Labai pamėgau dailę. Pernai ji atėjo į mano gyvenimą, galbūt „atvesta“ poros draugų, turinčių kolekcijas. Ypač tapybos darbuose regiu tikrą meną, kuris įkvepia. Turint omenyje, jog dauguma mano repertuaro yra programinė muzika, aš orkestro muzikantams savo idėjas dažniausiai perteikiu tam tikrais vaizdiniais, tarsi paveikslus. Todėl dabar išties atrandu itin glaudų ryšį tarp įvairių tapybos darbų ir muzikos. Pastaruoju metu netgi ieškau bendros tematikos ir tos sąsajos padeda meniniam procesui.

Baletas – dar viena mane labai žavinti meno šaka. Esama labai daug gražios baletų muzikos, su kuria

ateityje man tikrai teks dažnai susitikti. Hamburge reziduoja vienas stipriausių pasaulyje Johno Neumeierio baletas. Džiaugiuosi savo mieste kone kiekvieną savaitę galėdamas matyti aukščiausio lygio meistrus.

Naujų idėjų suteikia knygos, leidžia, įsigyvenus į tam tikrą istoriją, atsipalaiduoti. Ką tik perskaičiau Oscarą Wilde'o „Doriano Grėjaus portretą“, labai mėgtu Haruki Murakami kūrybą. Taip, literatūra, teatras, dailė – visa labai gražiai siejasi su mano profesija. Tikiuosi, visada rasiu laiko įvairioms meno patirtims.

Koks reikšmingiausias Jūsų, kaip dirigento, pasiekimas?

Tokiu iššūkiu ir didžiuliu išbandymu gali būti viena istorija. Kai prieš kelerius metus eidavau į koncertus filharmonijoje, išgirdęs Igo Stravinskio „Šventąjį pavasarį“ pasvajodavau: „Koks tobulas kūrinys! Kaip norėčiau kuo greičiau jį padiriguoti! Ar gyvenime sulauksiu to ryto, kai eisiu į repetitiją filharmonijoje jį diriguoti orkestrui?“ Ir štai po dvejų metų staiga mane pakviečia asistuoti būtent „Šventojo pavasario“ repetitijose filharmonijoje, su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru! Tai iš tiesų kertinis bet kurio orkestro repertuaro kūrinys, dirigentui keliantis daug iššūkių. Tačiau įveikiau jį ir tuo labai didžiuojuosi.

Dažnai koncertuojate ir Lietuvoje, kaip regite muzikinę kultūrą mūsų šalyje?

Galima matyti meninio lygio ir publikos susidomėjimo augimą. Turiu omeny didžiuosius festivalius, kaip Vilniaus festivalis, ir Lietuvoje koncertuojančius pasaulinius atlikėjus, kaip Elina Garanča, „Wiener Philharmoniker“, „Concertgebouw“ orkestrai. Tai, be abejo, ugdo publikos skonį, praplečia ir mūsų muzikinį horizontą. Turime puikių muzikantų, studijuojančių ir gyvenančių svetur, ir nemanau, kad tai blogai. Žmonės semiasi profesinės patirties užsienyje ir vėliau gali ja dalintis su tautiečiais. Išvėgiu begalę pozityvių dalykų. Bet, aišku, Lietuvai reikia koncertinių salių. Pavyzdžiui, tinkamos salės dideliame simfoniniam orkestrui dabar neturime. Todėl su didžiu susidomėjimu stebiu, kaip seksis statyti žadamą Kauno Čiurlionio kompleksą ar salę Vilniuje ant Tauro kalno. Labai tikiuosi, kad jos kuo greičiau bus pastatytos.

Kokį kūrinių, kokioje salėje ir kam diriguoti svajonate šiuo metu?

Didžiausia svajonė?.. Labiausiai norėčiau diriguoti „Karmen“ „Metropolitan Opera“ teatre Niujorke. Šiandien.

Dėkoju už pokalbį.

Vaikystės duona Keistuolių teatre

Apie Aido Giniočio spektaklį

KAMILĖ ŽIČKYTĖ

Būdamas 27-erių, 1972-aisiais prozininkas, dramaturgas Saulius Šaltenis parašė apysaką „Riešutų duona“. 1976 m. jis pats ją inscenizavo režisierės bei pedagogės Dalios Tamulevičiūtės ir jos aktorių dešimtuko spektakliui „Škac, mirtie, visados škac“. Dešimtuko spektakliuose ryškėjo tuomet visi naujas režisierės požiūris į jaunimo problemas, vengta didaktikos ir moralų, o pagrindiniais kūrybos principais tapo teatrinė žaismė, improvizacija ir muzikalumas. 1978 m. pasirodė režisieriaus Arūno Žebriūno filmas. Istorija, nors šiek tiek papildyta ir pakeista, bet ta pati – idiliška jauno žmogaus gyvenimo pradžia, pirmoji meilė ir išsiskyrimas, išimylėjėlių šeimų nesantaika ir atsiveikimas su vaikyste – tuomet tapo tikru jaunimo hitu, lietuviška Williamo Shakespeare'o tragedijos „Romeo ir Džuljeta“ versija.

Šaltenio pjesė ne kartą statyta ne tik Lietuvos, bet ir buvusios Sovietų Sąjungos teatrų scenose, o ką jau kalbėti apie mokyklų teatro būrelius ar kultūros centrų iniciatyvas. Tad ir šiandien nestebina dramaturgijos aktualumas, nes šie jaunatviški išgyvenimai – bendri ir kiekvienoje kartoje atgimstantys iš naujo. 2004 m. Algirdas Latėnas, kadaise pats suvaidinęs Andrių Šatą legendiniame spektaklyje ir filme, pakvietė į

Scena iš spektaklio „Riešutų duona“

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

spektaklio „Škac, mirtie, visados škac...“ premjerą Keistuolių teatre. Spektaklis, vis „jaunines“ pagrindinių aktorių poras, netilo iki šio rudens, kai aktorius ir režisierius Aidas Giniotis, vienas iš Keistuolių teatro įkūrėjų, pristatė spektaklį „Riešutų duona“, kuriame pagrindinius personažus kuria ir jo Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje vadovaujamo trečio vaidybos kurso auklėtiniai.

Scenografė Ramunė Skrebūnaitė ir režisierius, erdvei kurti naudojantys tik juodas kėdes bei ant raktukų važinėjančius juodus ir baltus kaimo gyvenimo elementus – trobą, seną radiją, kiaulę, karvę ir t.t., o personažus apvilkę juodais arba baltais kostiumais, spektaklį paverčia tarsi nespaltotą vaikystės nuotraukų koliažu. O balti masyvūs kai kuriose scenose aktorių

apsigubiami apsiaustai kuria asociaciją su tame pačiame teatre matyta tuomečių Giniočio ir Vlado Bagdono diplomantų roko opera „Meilė ir mirtis Veronoje“. Taip dar labiau išryškina „Riešutų duonos“ bei „Romeo ir Džuljetos“ paralelę.

Idiliškame miestelyje, kaip rašoma pjesėje, „tryško nepaprastas gyvenimas ir niekur neregėtos aistros“. Lietuviškos provincijos užkampyje gaišta karvės, dega trobos, nuskyla dantys, iš nosies pilasi kraujas, blėsta ir vėl atgimsta ilgametė meilė, miršta ką tik gimę „netyčiukai“ vaikai. Tačiau sentimentalus žvilgsnis į praeitį tarsi išstumia bet kokį negatyvų saulėtų vaikystės dienų vertinimą ir Andriaus Šato atmintyje išlieka ne tai. Laiko perspektyva dažniausiai lemia ir ironišką santykį su praeitimi: įvykiai ir žmonės kelia juoką, žmonių

savybės šaržuojamos, o įvykiai nebeatrodo tokie dramatiški.

Liuką Kaminskaitę spektaklyje vaidina Aistė Šeštokaitė arba Jovita Jankelaitytė, o Andrių Šatą – Lukas Auksoraitis arba Aurimas Bačinskas. Mano žiūrėtame spektaklyje vaidino iki tol teatro scenoje nematyti Šeštokaitė ir Auksoraitis bei Peliukščio vaidmenį atliekantis Džiugas Širvytis, kurie ateityje turbūt irgi įsilies į Keistuolių teatro kolektyvą. Auksoraitis Andrius – kaimiškos natūros, jautrios širdies jaunuolis, pasakojantis pirmą savo meilės nuotykių. Pakeltas verksmingas balso tonas išduoda jį bandant pasiteisinti dėl vaikystės klystkelių ir tikrieji jaunuolio išgyvenimai lieka užslėpti. O Šeštokaitės Liuka – tikra Šato priešingybė: berniukiška, agresyvi ir šiurkšti.

Spektaklyje taip pat vaidina ir jau žiūrovams pažįstami aktoriai: Dalius Skamarakas – Kaminskas, Jurgis Marčėnas – Aliukas Šovinis, Judita Urnikytė – mokyklos direktorė, Vesta Šumilovaitė – Elytė Šatienė ir Justina Smieliauskaitė – Irena Meškutė. Visus personažus, išskyrus Andrių, Giniotis šaržuoja, veiksmus iliustruoja garsais, o komiškumas kuriamas ir žiūrovų reakcija sukeliamą, tarkim, tam pačiam aktoriui vaidinant kelis tarpusavyje šnekančius personažus, jiems suteikiant kitus akseuarus ir kalbos manierą (pavyzdžiui, Vaidotas Žitkus vaidino visus Šatų šeimos vyrus – tėvą, brolių

ir senelį) ar kelis kartus pakartojant veiksmų seką ir pan. Kadangi komiškumas kuriamas iš to, kas yra žmogiška, – juokas turi ir socialinę prasmę. Šiuo atveju jis daug pasako ne tik apie tuos, kurie scenoje, bet ir apie žiūrovus.

Vilniuje kultūrinis gyvenimas labai centralizuotas, tačiau miegamajame rajone įsikūręs Keistuolių teatras, esant patogiai susisiekimo infrastruktūrai ir atraktyviam repertuarui, sulaukia savo žiūrovų. Laisvės vaikus sentimentai užplūsta ir grįžus atgal į Keistuolių teatrą: prisimenami vaizdiniai iš pirmųjų teatre matytų spektaklių „Aukštyn kojom“, „Smaragdo miesto burtininkas“, „Jonas kareivis“, „Peliuko Miko smagumai“, o galvoje vis dar skamba dainelių melodijos. Atsinaujina ne tik žiūrovų, bet ir teatro aktorių gretos: „Riešutų duonoje“ vaidina jau penkta aktorių karta, o per trisdešimt teatro gyvavimo metų jame sukurta daugiau nei trisdešimt spektaklių vaikams ir tiek pat suaugusiems. Per tiek metų susiformavo ne tik žiūrovų ratas, bet ir „keistuoliška“ vaidybos maniera, šampai ir savotiška amplua sistema, todėl supanašėjo ir spektakliai. Vis dėlto ar žiūrovas pajėgus atsiriboti nuo iš vaikystės lydinčios simpatijos ir „išaugti“ iš metų metais besikartojančių, juoką keliančių kūrybinės komandos triukų? Juk einant metams turėtų keistis ir teatro, ir žiūrovo estetiniai poreikiai.

Paralyžiuotos sielos skerspjūvis

Artūro Areimos „Hamletmachine“

LAURA ŠIMKUTĖ

Spektakliai, atsiduriantys už teatro durų, jau nieko nebestebina – išėjimas iš juodos dėžutės yra tapęs įprastu būdu pritraukti *kažko naujo* vis ieškančių žiūrovą. Režisieriui Artūriui Areimai spektaklių apgyvendinimas erdvėse, kūriniams suteikiančiose papildomą performatyvumo sluoksnį, yra nesvetimas, netgi būdingas. Prieš trejetą metų pastatęs nonkonformistinį aktą „(Ne)vykėlis“ Kauno POST galerijoje, iš „Menų spaustuvės“ į „Kablį“ perkėlęs „Antikristą“ (dar prieš tai jį per „Kultūros naktį“ parodęs Švč. Mergelės Marijos Ramintos jos bažnyčioje), šį kartą režisierius Vilniaus galerijoje „Isekh“ pristato savąją Heinerio Müllerio pjesės „Hamletas-mašina“ („Hamletmachine“) versiją.

Įžengus į spektaklio erdvę kyla klausimas: ar tai, ką matysime, tikrai bus spektaklis? Ir taip, ir

ne. Ryškią, sterilią, baltą šviesą sklaidžiančios salės grindys, nuklotos tamsios žemės sluoksniu ir baltomis chrizantemomis, kuria meninės instaliacijos išpūdi. Joje stovintys aktoriai Monika Poderytė ir Petras Šimonis leidžia suprasti, kad prie vizualinės išraiškos nebus apsistojama – erdvė bus

įveiksminta. Savo forma kūrinyse balansuoja tarp spektaklio ir performanso – dramos tekstas sieja su teatru, tačiau atlikimas artimesnis meno centruose ir galerijose vykstantiems pasirodymams. Kita vertus, tokia koncepcija leidžia kūriniui neprisiirti prie institucijos ir tapti mobiliam.

Petras Šimonis spektaklyje „Hamletmachine“

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

Mikropasaulis, kuriame egzistuoja ši „Hamletmachine“ versija, – netekęs emocijų, šaltas ir sustingęs. Lyg būtume atsidūrę depresijos kamuojamo žmogaus sąmonėje, stebėtume joje vykstančius procesus ir girdėtume vidinius monologus – paralyžiuotos sielos skerspjūvį, kuriame susipina tuštuma ir skausmas. Aktorių veiksmams lėti, žodžiai tariami monotoniškai, per garso mašinas – mikrofonus. Atmosfera slogi, įkūnijanti *buvimą mirus viduje* – baltos chrizantemos ir žemės sufleruoja, kad laidojimo ritualas yra išeities taškas. Žmogiškumo laidotuvės? Tikėtina.

Areimos „Hamletmachine“ atmosfera asocijuojasi su Davido Lyncho „Malholando keliu“, konkrečiau – „Club Silencio“ epizodu. Kai Šimonis pasiima saksofoną ir prigulęs ant čiužinio iš visų jėgų bando groti netobulą, bet gyvą melodiją, prieš akis iškyla minėto filmo epizodas, kuriame atsiskleidžia, kad ne viskas, ką matome, ir

ne viskas, ką girdime, yra tikra, – esame linke pasiduoti iliuzijai ir leisti sau ją patikėti. O juk įspūdingi pučiamųjų garsai ar ausmingas atlikėjos dainavimas gali būti viso labo įrašas. Spektaklyje šis santykis apsiverčia – įrašai neegzistuoja, mikropasaulio realybė veikia be „auto tune“ procesoriaus, ji tokia, kokia yra, autentiška. Savidestruktyvi ir saviziūdiška, smuiko stryku besirėžianti sau venas.

Vidinė tuštuma, tapatybės svyravimai, pragaištinga melancholija – pastaruoju metu ypač pamėgtos jaunesnės kartos režisierių temos, diagnozuojančios besiplečiančią egzistencinio skausmo atvertą stigmą. Technokratinėje visuomenėje galime paaiškinti, kaip yra paralyžiuojamas kūnas, tačiau neturime atsakymo į klausimą, kaip paralyžiuojama siela. Todėl tokie kūriniai kaip Areimos „Hamletmachine“ interpretacija ilgainiui darys vis aktualesni.

Ne tik Lietuvos garsai

Įspūdžiai iš trio „Agora“ koncerto Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Vilniaus klausytojus lapkričio 4 d. nudžiugino pažintis su trimis talentingais jaunais muzikais. Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje koncertavo trio „Agora“: Žilvinas Brazauskas (klarnetas), Natania Hoffman (violončelė) ir Robertas Lozinskis (fortepijonas) – 2015 m. Tarptautinio M.K. Čiurlionio pianistų konkurso I premijos laureatas. Visi trys muzikai aktyviai koncertuoja kaip solistai, su žymiais įvairių šalių orkestrais. Į ansamblių jie susibūrė 2015 m. ir po metų debiutavo „Jong Talent“ festivalyje Olandijoje. Pavadinimą „Agora“ muzikantai pasirinko apgalvotai. Senovės Graikijoje taip buvo vadinama centrinė miesto aikštė, kur rinkdavosi visi miestelėnai, o ansamblio nariai muzikuoti susirenka iš skirtingų šalių: Ž. Brazauskas iš Berlyno, N. Hoffman iš Briuselio, o R. Lozinskis – iš Glazgo. Koncertuose muzikai mielai bendrauja su klausytojais, išsako savo mintis apie atliekamą muziką. Pernai jie paprašė penkių lietuvių kompozitorių sukurti kūrinius, grįstus lietuvišku identitetu. Prie

šios idėjos prisidėjo ir kompozitorius Joelis Hoffmannas (Natanios tėvelis). Taip gimė koncerte Vilniuje nuskambėję opusai. Įdomu, jog Hoffmanno keturių dalių kūrinys „Ei, jauga jauga“, kuriame dėmesys sutelkiamas į lietuviškas sutartines, koncerte skambėjo lietuviškiausiai, nors autorius gyvena JAV. Pirmoje koncerto dalyje dar girdėjome Mykolo Natalevičiaus „Echoes of Silence“, Jono Jurkūno „Audioodoo“ Nr. 2, Algirdo Klovos „Feri hymnia“ ir Jutos Pranulytės LADA. Šie valstybės atkūrimo 100-mečiui skirti projekto „Lietuvos garsai – tapatybės jungtys“ kūriniai pirmą kartą nuskambėjo pernai lapkritį Briuselyje, vėliau buvo pristatyti ir Italijos publikai.

Vilniaus klausytojams buvo ne tik įdomu susipažinti su dar negirdėta muzika, bet ir mėgautis kūrybiniai atlikėjų traktuojamais pasauliniais kamerinės muzikos šedevrais. Antroje koncerto dalyje skambėjo Sergejaus Rachmaninovo Egeginis trio Nr. 1 g-moll ir Ludwigo van Beethoveno Fortepijoninis trio, op. 11 B-dur („Gassenhauer“).

Trio „Agora“ savo pasirodymą pradėjo įspūdingai – dviem Hoffmanno kūrinio dalimis, o kitomis

dviem užbaigė koncerto pirmą dalį. Suskambus pirmajai – „Motula mano, širdela“, atliekamai subtilių fortepijono ir violončelės garsų, vėliau tarsi iš toli pasigirdo vis artėjanti ir ryškėjanti, jaudinanti daina. Lėtu žingsniu atėjo dainuodamas klarnetininkas, nustebinęs savitu balso tembru, išraiškinga sutartinės traktuote. Sužavėjo kompozitoriaus talentas atskleisti archajinį sutartinės unikalumą, spalvingai perteikti Šiaurės Europos šalių tradicine muzikine kalba bei kitais kultūriniais eksperimentais grįstą savo muzikinį stilių. Talentingai buvo interpretuojami ir lietuvių autorių kūriniai, maksimaliai sutelkę publikos dėmesį. Ypač jautriai nuskambėjo Natalevičiaus „Echoes of Silence“, dedikuotas Rusijos šiaurėje žuvusių tūkstančių žmonių, stačiosių utopinį geležinkelį, atminimui.

Nuotaikingai trio atliko ir specialiai jiems parašytą Klovos „Feri hymnia“, grįstą lietuvių tautosakos motyvais, liaudies dainų intonacijomis. Koncerte apsilankęs autorius džiaugėsi, jog išvakarėse trio dalyvavo jo jubiliejiname vakare ir puikiai atliko šį kūrinį bei naują „Saulės triptiko“ versiją.

Trio „Agora“

A. KLOVOS NUOTR.

Sunku tik kartą išgirdus vertinti eksperimentinius Jurkūno „audio-paišinėjimus“ (taip autorius apibūdina savo „Audioodoo“) ir Pranulytės sutartinių ritmo bei garso modeliais grįstą LADA. Smagu, jog autoriai ieško naujų raiškos ir komponavimo technikos būdų.

Nepaprastai įtaigiai, gaiviai „Agora“ atliko Rachmaninovo Egeginį trio g-moll smuikui, violončelei ir fortepijonui, kurio smuiko partiją patys pritaikė klarnetui. Ankstyvajame kūrėjo opuse jaučiamas specifinis romantinis muzikos stilius, gilus kamerinio žanro išmanymas. Beje, prieš kiekvieną kūrinį dažniausiai kalbėjo R. Lozinskis, kalbino Žilviną, smagiai aptarė kūrinį atsiradimo istorijas,

savo pirmuosius įspūdžius. Įdomu buvo išgirsti ir Natanios lietuviškai (!) išsakytas mintis.

Šventiška koncerto kulminacija tapo gyvybinga, raiški, jaunatviška energija ir optimizmu trykštanti Beethoveno trio „Gassenhauer“ interpretacija. Trijų dalių opuso finale variacijų forma audringai plėtojama Josepha Weiglio operos „Korsaras“ tema „Pria ch'io l'impegno“. Ji tuo metu buvo tokia populiari, kad ją Vienos šventėse ir alėjose švilpavo ir paprastai miestelėnai, todėl prilipo pavadinimas „Gassenhauer“, atitinkantis dabartinį „šlagerį“. Jaunieji talentai itin spalvingai ir nuotaikingai perteikė šio kūrinio dvasią. Lauksime kitų jų pasirodymų mūsų koncertinėse erdvėse.

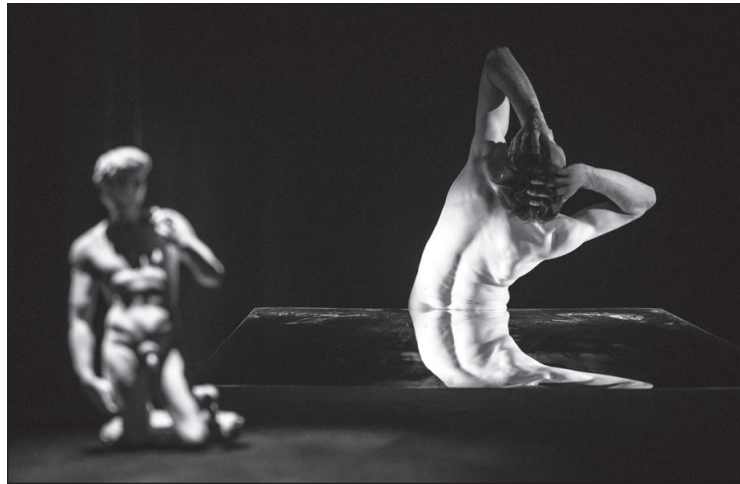
Skaitantieji simbolius rizikuoja

„Doriano Grėjaus portretas“ Vilniaus teatre „Lėlė“

RIMGAILĖ RENEVYTĖ

„Doriano Grėjaus portretas“ žiūrovams pristatomas kaip „spektaklis be žodžių“. Tai nėra neteisingas spektaklio apibūdinimas, nes išties scenoje nekalba nei lėlės, nei žmonės. Suprantu, jog šios frazės tikslas – veikiau įspėti, nuraminti (o gal ir provokuoti) būsimus žiūrovus, nei sukelti impulsus šio teksto autoriui pirminių įspūdžių užrašams, tačiau šis įvardijimas pasiūlė šiek tiek labiau pagalvoti, ką scenoje reiškia *kalbėjimas* ir *žodis*, ar būtinai jis turi būti ištartas. Ar kalbai būtina apibendrinti kūrinio turinį? Atrodo, jog lėlių ir objektų teatras palankiausias norint nutolti nuo žodinės personažo ar kūrinio išraiškos. Kita vertus, šis nuotolis dažniausiai itin susiaurina literatūros pasirinkimo galimybes ir būsimą spektaklio auditoriją. Tačiau kokių dar išraiškos formų teatre turi žodis? Kaip teatrinė kalba išvaduoja literatūrą?

Režisierės Gintarės Radvilavičiūtės *spektaklyje be žodžių* „Doriano Grėjaus portretas“ žodžių labai daug. Net jeigu dramaturgija (konsultantė Gabrielė Labanauskaitė) yra tik viena iš sudedamųjų sceninio kūrinio dalių, kitos – muzika (kompozitorė Rita Mačiliūnaitė),

Scena iš spektaklio „Doriano Grėjaus portretas“

L. VANSEVICIENĖS NUOTR.

judesys (choreografė Sigita Mikalauskaitė), erdvė ir objektai (scenografė Renata Valčik), žvilgsnis (režisierė Radvilavičiūtė) – šiame kolektyviniame portrete tokios pat svarbios. Kūno judesys ir plastika įprasminami veidrodžių atspindžiuose, lėlės, skulptūros, biustai ir objektai išreiškiami scenos tūrio bei gylio, paviršių ir erdvių persidengimuose, muzika stiprina dramaturgines įtampas ir kulminacijas. Ir pats žodis spektaklyje egzistuoja, net jeigu garsiai jo niekas neištaria, – besikeičiantys titrai su Oscaru Wilde'o romano ištraukomis išlaiko siužetinių nuoseklumą. Visi šie elementai spektaklyje kartu ir atskirai

kuria prasmes, ženklų, garsų, judesiu sistemą, tad „Doriano Grėjaus portretas“ – itin literatūriškas kūrinys ir vizualine, ir tekstine prasme. Štai čia spektaklio apibūdinimas „be žodžių“ tampa tam tikra kryptimi – be ištartų žodžių, bet su daugybe sceninių teksto pakaitalų.

„Doriano Grėjaus portrete“ kalbama muzika, judesiu, paviršiais, objektais, užrašytu tekstu, erdve. Tačiau kas kalbama, apie ką? Abstraktus veiksmas, sąlygiškas pasakojimas, daugiaprasmiai simboliai, daugybė neišsemiamų (neįveikiamų!) temų. Atrodo, jog būtent tai „suardo“ spektaklio vientisumą. Galbūt klystu mėgindama sujungti

atskirus spektaklio vaizdus bei prasmes, priešinuosi sumanymo logikai, tačiau pretenzija į vientisumą spektaklyje tikrai jaučiama. O žodis, turintis „paaiškinti“ žiūrovui sceninį pasakojimą, nesukuria pakankamos dinamikos, veikiau, priešingai, stabdo siužeto tėkmę. Skirtingais tempais kuriamas „Doriano Grėjaus portreto“ turinys ima trukdyti. Panašų (d)efektą galime pastebėti ir nebyliajame kine, kai į dažniausiai itin aktyvų vaizdą įsiterpiančios intertitrai, rašytine kalba paaiškinantys vizualų veiksmą, lėtina filmo pasakojimą. Iš šio ritminio vaizdo ir kalbos neatitikimo sukuriamas distancija tarp kūrinio ir žiūrovo, nors tai savaime nereikia neigiamo aspekto, nes ši distancija gali būti apgalvota ir išnaudota. Juk netgi teatro „Lėlė“ Palėpės salė, kurioje rodomas „Doriano Grėjaus portretas“, labiau primena ne teatro, o muziejaus erdvę. Todėl distancija ir stebėtojo vaidmuo žiūrovui intuityviai priimtinas. Tačiau įprastai galerijose ar muziejuose apie paveikslų nesibūriuojama, galbūt net priešingai – ieškoma vienatvės, asmeninės erdvės. Spektaklyje norėtusi nejusti kitų, svetimų žmonių artumo ar dirščiojimo pro kaimyno petį, o atidžiau pažvelgti į sudominusį paveikslą. Galbūt įsijautimas į

tuščiame rėme (o kartu ir žiūrovo vaizduotėje) atgyjantį paveikslą būtų visai kitoks stebint jį iš arčiau.

Ir štai atsiranda dar vienas (nors ir kiek užmirštas) spektaklio dalyvis – žiūrovo vaizduotė. Į galvą ateina scena iš Šveicarijos „Vidy“ teatro ir trupės „Rimini Protokoll“ spektaklio-instaliacijos „NACHLASS, kambariai be žmonių“, kai viename iš kambarių žiūrovai žiūri į tuščią sceną, klausydamiesi personažo balso įrašo. Šiame kambarielyje žiūrovai užima vietas nedideliame amfiteatre, o atsivėrus raudonoms aksomo užuolaidoms išgirsta sekretorės Nadine Gros pasakojimą apie neišsipildžiusią svajonę dainuoti scenoje. Per visą pasirodymą nieko neįvyksta, bet kartu – įvyksta viskas. Balsas šiame „Nachlass“ kambarielyje kuria ir charakterį, ir pasakojimą, ir veiksmą, t.y. ir tekstinį, ir vizualinį turinį. O „Doriano Grėjaus portrete“ man pritrūko minties aiškumo, konkretumo. Todėl, paradoksalu, pasigedau ir laisvės interpretuoti, paklaidino daug prasmių, ženklų, užuominų, kryptių. Pats spektaklis priminė gyvą Oscarą Wilde'o kūrinio epigrafą – paveikslą muziejaus salėje. Tik po kurio laiko sudvejojau, ar šiam paveikslui reikalingas žiūrovas.

Teatre (ne)viskas galima

Pokalbis su LATGA Dramos poskyrio vadove Evelina Brusokaite

Beveik tris dešimtmečius Lietuvos autorių teises ginanti asociacija LATGA administruoja įvairių meno sričių kūrėjų turtines teises – muzikos, audiovizualinių (kino), vizualinių, dramos. Kad ir kaip būtų keista, pasitaroji sritis – viena problemiškesnių. Apie dramos kūrinių naudojimo subtilybes bei dažniausiai pasitaikančius autorių teisių pažeidimus kalbamės su naująja asociacijos LATGA Dramos poskyrio vadove Evelina Brusokaite.

Kada buvo įsteigtas Dramos poskyris ir kodėl?

1994 m. gruodžio 14 d. Lietuva tapo Berno konvencijos „Dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos“ nare. Ši konvencija numato dramos bei muzikinių dramos kūrinių autorių teisių apsaugą. Dar prieš tai, 1992 m., asociacija LATGA tapo CISAC (Tarptautinės autorių ir kompozitorių bendrųjų konfederacijos) nare. Su konfederacijos narėmis buvo pasirašytos bendradarbiavimo sutartys dėl dramos ir muzikinių dramos kūrinių administravimo tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Atsiradus teisiniu pagrindu ir pasirašius sutartis dėl tarptautinio bendradarbiavimo buvo įsteigtas Dramos poskyris.

Tuometinė Dramos poskyrio vadovė ir jo įkūrėja buvo Irena Kono-packienė. Ji asociacijoje dirbo net 24-erius metus. Jos indėlis į dramos ir muzikinių dramos kūrinių autorių teisių srities administravimą ir visą Asociacijos veiklos kūrimą yra neįkainojamas. Mane visada žavėjo Irenos pagarba autoriui, jo kūrybai, tas nuoširdus noras kovoti už autorių teises ir smulkmenišką atsidavimas kiekvienai detalei. Džiaugiuosi galėjusi mokytis iš jos.

Ar visose šalyse dramos kūrinių autorių teisės administruojamos taip pat kaip Lietuvoje? Galbūt yra šalių, kuriose autoriai priversti savo teises ginti patys, nes kolektyvinio administravimo bendrijos tuo neužiima?

Asociacija LATGA yra daugiavienė organizacija, administruojanti įvairių meno sričių autorių teises: muzikos, dramos, audiovizualinių ir vizualinių kūrinių, taip pat surenkame kompensacinį atlyginimą už knygų panaudą bibliotekose bei už kūrinių atgaminimą reprografijos būdu. Tokių daugiavienčių bendrųjų tiek Europoje, tiek visame pasaulyje yra nedaug, paprastai jos skyla į atskiras muzikos, dramos ar audiovizualinių kūrinių bendrijas. Tačiau tas daugiavienčių funkcijas užtikrina efektyvesnį autorių teisių administravimą, ypač jeigu autorius yra įvairių meno sričių atstovas. Tokiose valstybėse kaip Estija, Vokietija, Didžioji Britanija ar Jungtinės Amerikos Valstijos dramos

ir muzikinių dramos kūrinių autorių teises administruoja privačios agentūros, atskiri agentai ar leidyklos.

Kada pasaulyje pradėtos ginti dramos kūrinių autorių teisės?

Dramos autorių teisių atsiradimo pradininku yra laikomas Pierre'as Beaumarchais, pjesių „Sevilijos kirpėjas“ ir „Figaro vedybos“, vėliau tapusių ir garsių operų libreto pagrindu, autorius. XVIII a. kūręs dramaturgas sunkiai galėjo išgyventi iš gaunamo honoraro, kurį mokėdavo teatrai už pjesių statymą. Su panašia situacija susidūrė ir kiti to laikotarpio dramaturgai. Tuo metu teatras buvo labai populiarus aukštuomenės pramoga, lankomas buvo didelis, kitaip tariant, teatrai klestėjo. Tą matydamas P. Beaumarchais negalėjo susitaikyti su tokia situacija ir nusprendė kovoti už dramaturgų teises. Jis paragino visus žinomiausius prancūzų dramaturgus priešintis ir visus metus nerašyti jokių naujų pjesių. Tokia situacija, žinoma, greitai paveikė teatrus, lankytojai reikalavo naujų spektaklių, teatrai jų pasiūlyti negalėjo, pradėjo katastrofiškai mažėti pajamos ir teatrams nebeliko nieko kito, kaip tik pradėti derėtis su dramaturgais. Po šio streiko ne tik buvo padidinti dramaturgams mokami honorarai, bet pirmą kartą istorijoje atsirado ir autorinis atlyginimas nuo spektaklio pajamų už viešą kūrinių atlikimą.

Kaip šiais laikais tas atlyginimas skaičiuojamas?

Asociacijos LATGA autorinio atlyginimo tarifai už dramos ir muzikinių dramos kūrinių viešą atlikimą originalaus dramos kūrinių autoriui nustato 10 proc. dydžio autorinį atlyginimą nuo spektaklio pajamų. Jeigu tai verstinis dramos kūrinių, vertėjui priklauso 4 proc. dydžio autorinis atlyginimas nuo spektaklio pajamų, nebent užsienio autoriaus išduotoje licencijoje yra autorinio atlyginimo už kūrinių panaudojimą apribojimų. Autoriui, pagal kurio kūrinių yra daroma inscenizacija ar adaptacija, priklauso 6 proc. dydžio autorinis atlyginimas nuo spektaklio pajamų. Originalios operos kompozitoriui priklauso 8 proc. nuo operos pajamų, o libreto autoriui – 3 proc. Kitoks procentų pasiskirstymas, jeigu opera statoma kito kūrinių motyvais, arba kurios libretas išverstas. Visus autorinio atlyginimo tarifus galima rasti mūsų tinklalapyje www.latga.lt.

Gal galite išvardinti visas savo veiklos sritis – juk ne tik atlyginimą autoriams skaičiuojate?

Mūsų poskyrio tikslas – užtikrinti teisingą autorių kūrinių naudojimą draminiuose pastatymuose. Mes administruojame dramos ir muzikinių dramos kūrinių autorių

teises: dramaturgų, inscenizacijos ar adaptacijos autorių, libreto autorių, choreografų, vertėjų, kompozitorių, kuriančių muziką operoms, baletams, miuziklams ir dramos spektakliams, taip pat spektaklio scenografijos ir kostiumų autorių bei režisierių. Taip pat sudarome sutartis su teatrais dėl atstovaujama autorių kūrinių viešo atlikimo, surenkame ir paskirstome autorinį atlyginimą autoriams už jų kūrinių viešą atlikimą. Negana to, konsultuojame autorius ir teatrus autorių teisių klausimais, tarpininkaujame gaunant užsienio autorių licencijas statyti jų kūrinius Lietuvos teatruose. Taip pat išduodame licencijas užsienio teatrams, norintiems statyti lietuvių autorių kūrinius, kolektyviai administruojame autorių kūrinių viešą atlikimą kultūros centruose, spektaklių įrašų transliacijas televizijoje, paskirstome kompensacinio atlyginimo už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais dalį tenkančių dramos ir muzikinių dramos kūrinių autoriams.

Ką reikėtų žinoti pagrindiniams dramos kūrinių naudotojams – teatrams?

Jeigu teatras ar kitas kūrinių naudotojas nori naudoti lietuvių autoriaus dramos kūrinių, pirmiausia reikėtų gauti asmeninį autoriaus sutikimą. Jeigu autorius yra asociacijos LATGA narys, reikia kreiptis į mus dėl turtinių teisių suteikimo. Dėl užsienio autorių dramos kūrinių naudojimo į mus reikėtų kreiptis kuo anksčiau. Gavę užklausa, atliekame paiešką pasauliniame kataloge ir informuojame, ar galime tarpininkauti arba atstovauti konkrečiam autoriui dėl pagedaujamo kūrinių panaudojimo. Statant užsienio autoriaus dramos kūrinių reikėtų nepamiršti pasirūpinti ir kūrinių vertimo autoriaus leidimu. Leidimais ir licencijomis reikia rūpintis dar prieš pradėdant statyti spektaklį, kad vėliau netektų spektaklio atšaukti.

Ar dažnai susiduriate su autorių teisių pažeidimais?

Su pažeidimais susiduriame praktiškai kasdien. Pavyzdžiui, visai neseniai vienas teatras be autoriaus sutikimo paruošė adaptaciją, kurioje buvo naudojami poezijos kūriniai. Negana to, pasirodė, kad teatro darbuotojai patys sukūrė personažą pagal poezijos kūrinių autoriaus tapatybę. Apie tai sužinojęs autorius kategoriškai nesutiko su tokio jo kūrinių ir tapatybės panaudojimu.

Dažnas atvejis, kai teatras, gavęs licenciją statyti pjesę, ją iškarpo, sukeičia scenas, trumpina, perdirba, dar pridėda savo dramaturgijos. Taip elgtis negalima – visus pakeitimus būtina derinti su dramos kūrinių autoriumi arba jo teisių

paveldėtoju, nes toks savavališkas kūrinių keitimas yra autoriaus teisės į kūrinių vientisumą pažeidimas. Kartą sulaukiau tokio komentaro: „Jūs žinot, kas yra šis režisierius, jis gali daryti ką nori.“ Na, gyvenime gal jis ir gali elgtis kaip nori, bet tik ne su kitų autorių intelektine nuosavybe.

Pasitaiko atvejų, kai vaidybos, režisūros studijas baigę jaunieji menininkai nežino, kad naudojant kito autoriaus kūrinių reikalingas to autoriaus sutikimas. Jie teisinasi, kad universitete jokių leidimų nereikėjo. Taip, tuomet nereikėjo, nes mokomaisiais tikslais kūriniai gali būti naudojami be autoriaus sutikimo, tačiau kai jie yra statomi ir atliekami viešai, o juolab uždirba pajamas, autoriaus leidimas ir mūsų licencija yra būtini. Tai jau yra komercinis kūrinių panaudojimas.

Ir kaip elgiatės tokiose situacijose?

Visas iškilusias situacijas bandome spręsti pamokymų, pastabų, diskusijų keliu. Jeigu susikalbėti nepavyksta, tuomet rašome pretenziją. Jeigu į ją kūrinių naudotojas neatsižvelgia, kreipiamės į teismą. Vis dėlto galiu pasidžiaugti, kad daugelį konfliktų tarp autorių ir naudotojų pavyksta išspręsti taikiai.

Kaip manote, kodėl autorių teisės Lietuvoje taip dažnai pažeidžiamos?

Dažniausiai pažeidimai vyksta iš nežinojimo, o tos spragos atsiranda dėl nepakankamo švietimo. Visuomenė labai mažai ką žino apie autorių teises, nes apie tai praktiškai nekalbama nei universitetuose, nei mokyklose. Kol kas atrodo, kad autorių teisės rūpi tik mums, jiems atstovaujančiai organizacijai, bet ne valstybei. Tiesa, kai kuriuos mūsų organizuojamus renginius (pavyzdžiui, rengiame pamokų ciklą vidurinėse mokyklose „PIN diena mokyklose“) rėmė Kultūros ministerija pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos programą, dabar šią programą perėmė valdyti Kultūros taryba. Bet tai vyksta, galima sakyti, tų pačių autorių lėšomis – šios programos finansavimui skiriama dalis kompensacinio atlyginimo, kuris surenkamas už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais (tai dar vadinama Tuščios laikmenos mokesčiu).

Įsivaizduokite, net meninių specialybių studentams nevyksta paskaitos autorių teisių tematika. O ką jau kalbėti apie būsimus naudotojus, pavyzdžiui, būsimus kultūrinės veiklos organizatorius. Paskaitų apie autorių teises poreikis tikrai yra – mūsų specialistai dažnai kviečiami į visokius seminarus, diskusijas. Štai praėjusią savaitę patys sulaukėme svečių – pas mūsų atvyko 15 Kauno kolegijos kultūrinės veiklos organizavimo specialybės

Evelina Brusokaite

studentų kartu su savo dėstytoju Romualdu Mišeika. Jiems mūsų specialistai pasakojo apie muzikos, audiovizualinių ir dramos kūrinių naudojimą. Iš to, kaip įdėmiai jie klausėsi ir aktyviai klausinėjo, galime daryti išvadą, kad ši sritis tikrai įdomi. Tikėtina, kad pradėję organizuoti renginius jie nepažeidinės autorių teisių ir deramai atlygins kūrėjams. Taigi autorių teisių pažeidimų tikrai sumažėtų, jeigu mūsų valdininkai pagaliau įtrauktų autorių teises į švietimo programas.

Ar dažnai susiduriate su situacijomis, kai autoriai nukenčia dėl to, kad patys nežino savo teisių?

Dalis autorių puikiai žino savo teises ir jomis labai rūpinasi. Kai kurie nežino, kad autorių teisės skirstomos į turtines ir neturtines ir kokios jos yra. Problemų kyla dar ir dėl to, kad autoriai pasirašo sutartis su užsakovais jų net neskaitydami, nes įsivaizduoja, kad tai, ką sutarė žodžiu, bus numatyta ir sutartyje. Deja, gana dažnai žodinis susitarimas skiriasi nuo sutarties teksto. Buvo atvejais, kai teatras autoriui prižadėjo mokėti autorinį atlyginimą nuo spektaklio pajamų, o sutartyje tokios teisės nenumatė. Autorius laukė autorinio atlyginimo, o jo kaip nėra, taip nėra. Tada ėmė skambinti mums ir piktintis, kad nesurenkam jam autorinio atlyginimo. Galiausiai paaiškėjo, kad jis visas turtines teises sutartimi perdavė užsakovui ir autorinis atlyginimas už viešą kūrinių atlikimą jam nepriklauso. Taip, teatras pasielgė negražiai, bet visgi reikėtų atkreipti dėmesį į sutarties tekstą.

Kaip tapti jūsų asociacijos nariu? Kada reikia į jus kreiptis?

Dramos ir muzikinių dramos kūrinių autorius kviečiame tapti asociacijos LATGA nariais tada, kai jie sužino, kad jų kūriniai bus statomi ir viešai atliekami scenoje. Daugiau informacijos apie narysytę rasite mūsų svetainėje.

Kiek dabar jūsų asociacijoje yra narių, kurie vienaip ar kitaip susiję su drama?

Kiek konkrečiai yra dramos ir muzikinių dramos kūrinių autorių, atsakyti sunku. Galiu tik pasakyti, kad kasmet išmokame autorinį atlyginimą apie 300 dramos ir muzikinių dramos kūrinių autoriams.

PARENGĖ JURGITA KVILIŪNAITĖ

Ateities scenarijai

Pokalbis su skulptoriumi Tauru Kensminu

„Levitavimas“ – ketvirtoji tavo personalinė paroda. Kokie buvo ieškojimai? Kokių pokyčius išvelgi nuo studijų laikų?

Šioje parodoje mėginu gvildinti temas dar iš studijų Vilniaus dailės akademijoje metų. Atsispiriu į istorinius kontekstus, praeities palikimą bei šiandienos informacijos diskursus, tirių žmogaus ir jį supančios aplinkos santykius. Kurdamas abstrakčius, tačiau asociatyviai atpažįstamus vaizdinius, stengiuosi paliesti šiandien vis labiau jaudinančią ateities (ar nepažintą praeities) temą. Tęsiu jau kurį laiką vystomą darbų ciklą „Ateities fosilijos“. Nors ir skiriasi nuo paskutinės mano parodos „Kitur“ (2017), naujoji savaip papildo pernykštėje gvildentus klausimus.

Su kokiomis prasmėmis sieji levitavimą?

Paprastai levitavimo ar levitacijos sąvokos siejamos su dvasinėmis praktikomis. Grubiai įvardinant – tai – meditacijos sukelta kūno padėtis erdvėje, prieštaraujanti gravitacijai ir kūnų traukos dėsniai. Būtent tai, iš dalies, siejasi su ankstesne mano paroda „Kitur“, kurioje pristačiau kūrinių „Stagnum“. Šiuo darbu kiek ironiškai pasakojau apie savo bandymus užsiimti meditacija. Tačiau parodoje „Levitavimas“ ši sąvoka kiek atitolsta nuo meditacijos praktikų ir veikia kalba apie nestabilią, neapibrėžtą būseną bendrąja prasme. Tai metafora apie daugeliui pažįstamą neužtikrintumo, nerimo jausmą, dvejonę ir pasirinkimus.

Kita priežastis – fizika. Levitacija neigia gravitacijos jėgą, o kūrinių sukūrimui panaudotos medžiagos yra itin pavaldžios šiai jėgai, taigi sklendimo, levitavimo ar balansavimo iliuziją teko kurti pasitelkiant formą, plastines priemones, balanso tarp skirtingo svorio medžiagų paiešką. Tai tokie savotiški skulptūriniai žaidimai.

Daug dėmesio tavo kūryboje skiriama gamtai ir civilizacijai. Kaip jos pasirodo šioje parodoje?

Iš civilizacijos ir gamtos santykio semiuosi įkvėpimo. Smalsu stebėti, kaip gamta susigrąžina kadaise žmonių naudotas teritorijas: apleistus industrinius ar karinius objektus. To paties smalsumo vedami, rizikuodami savo sveikata ir investuodami nemenkas sumas pinigų, žmonės keliauja į Pripetę Ukrainoje, šalia kurios 1986 m. sprogo Černobylio atominės elektrinės reaktorius. Įdomu pažiūrėti, kaip viskas atrodo, kai mūsų nebebus. Panašiai yra ir su majų, Egipto ar šumerų civilizacijomis, kurios kadaise klestėjo, o šiandien apie tai primena tik architektūros monumentai, griuvėsiai ir archeologiniai

radiniai. Bet kol kas klestime mes. Tik ar ilgam? Tokie dalykai priverčia susimąstyti, kelti hipotezes ar kurti įvairius ateities scenarijus. Tai kažkaip atsispindi kūriniuose, nors kuriant abstraktų meną sunku kalbėti apie ką nors konkrečiau. Tačiau ir abstraktūs darbai apima tam tikras nuojautas, vienokį ar kitokį krūvį. Kūryboje vengiu vertinimo, todėl neteigiū, kad civilizacijos ir gamtos susidūrimas yra teigiamas ar neigiamas reiškinys, tai – vienas iš daugelio natūralių procesų.

Kalbant apie civilizacijos ir gamtos problematiką, neišvengiamai paliečiama ir naujų technologijų tema. Kiek ji svarbi tau?

Kadangi esu toks „prie gamtos“, mane dažnai gąsdina naujosios technologijos, dėl to kūryboje sąmoningai stengiuosi jų išvengti. Ypač neramu dėl dirbtinio intelekto ir žmogaus gyvenimo trukmės prailginimo temos. Žinoma, dabarties kasdienybė be jų neapsieina.

Pasitelkiant naujas technologijas, galima nesunkiai priblokšti žiūrovą, parodant jam kokį nors technologinį efektą. Ypač nesudėtinga pričiupti tokiomis technologijomis ne itin besidomintį asmenį. Dažnai neišrankiam meno vartotojui to ir pakanka. Viskas gerai, jei, be naujų technologijų panaudojimo, yra koks nors kūrybinis siekis, gilesnis turinys, bet dažnai to nebūna. Tuomet menas labiau primena fizikos studentų darbų pristatymus per „Fizikų dienas“, tik jie nevadina to meno kūrinių. Dėl to savo kūrybinėje praktikoje renkuosi „senus kelius“.

Skulptūriniai objektai sukurti iš patvarių medžiagų, tokių kaip betonas ar geležis,

AUTORIAUS NUOTRAUKOS

tačiau parodoje analizuoji gamtos veikiamus žmogaus veiklos objektus. Ar nėra čia priešpriešos?

Betonas ar geležis man pirmiausia siejasi su imperialistiniais žmogijos užmojais. Būtent todėl, kad per sąlyginai trumpą laiką jos leidžia sukurti kažką tariamai fundamentalaus, ilgalaikio. Tačiau šios medžiagos yra ir labai priklausomos nuo aplinkos poveikio. Dėl oksidacijos bei temperatūros skirtumų jos net labai netvarios ir gana greitai virsta mineralais bei rūdėmis, kuo ir buvo iki įsikišant žmogui. Iš šių medžiagų kurdamas gan trapius objektus aš ironizuoju šiuos imperialistinius siekius.

Kita priežastis, dėl kurios pasirinkau tokias medžiagas kaip akmuo, geležis ar betonas, yra gana asmeniška. Šiandien nemaža

dalis skulptorių, tarp jų ir aš, neretai pragyvenimui užsidirba darydami dekoracijas ar rekvizitų teatrui, kinui ar reklamų filmavimui. Dažniausiai šie butaforiniai „kūriniai“ daromi iš pigių, lengvai ir greitai apdorojamų ir aplinkai ne itin „draugiškų“ žaliavų. Viską nufilmavus, tai dažniausiai atsiduria sąvartyne. Taigi medžiagas, kurias panaudojau šioje parodoje rodomiems objektams sukurti, pasirinkau kaip savotišką atsvarą butaforinei (nufilmavau ir išmečiau) kultūrai.

Cikle „Ateities fosilijos“ temose siejasi su mokslinės fantastikos siužetais. Kuo jie svarbūs? Kokį vaidmenį savo kūryboje skiri naratyvui?

Mokslinė fantastika man aktuali tuo, kad joje hipotetiškai plėtojami

galimi žmonijos likimo scenarijai. Tai teikia nemažai peno vaizduotei. Kalbant apie literatūrą, įdomu, jog tai, kas praityje buvo aprašyta mokslinės fantastikos kūriniuose, ilgainiui tampa tikrove. Galbūt reiktų daugiau kūrinių, kuriuose plėtojami optimistiniai siužetai. Deja, daugumoje mokslinės fantastikos kūrinių vystomi gan apokaliptiški scenarijai. Gal dėl to ir mano parodoje galima nujausti kiek postapokaliptišką nuotaiką. Skulptūriniai objektai gali priminti išnykusios civilizacijos paliktus artefaktus ar archeologinius radinius iš neapibrėžto laiko (ateities, praeities, o gal egzistuojančio paraleliai). Dėl to ir naratyvas toks – nelinijinis, čia jau plotmė žiūrovo vaizduotei kerotis.

Ar galėtum išvelgti savo (jaunosios) kartos menininkams būdingus bendresnius bruožus?

Anksčiau esu įvardijęs raiškos priemonių įvairovę bei tarpdiscipliniškumą, tačiau galima pastebėti ir savotišką tradicinių meno formų renesansą. Kai buvau moksleivis, šiuolaikinis menas buvo tapatinamas su konceptuali menu. O meistriškumo siekimas ar gilinimasis į formą sietas su socrealizmo tradicija ir turėjo neigiamą potekstę. Tradicinės meno formos buvo traktuojamos griežtai, tai – amatas. Manau, kad šiandieniniame meno lauke tiek tradicinės dailės formos, tiek konceptuali mąstysena atranda sąlyčio taškų ir buvusi konfrontacija blanksta, o tai atveria platesnes kūrybos galimybes.

KALBINO RAIMONDA TAMULEVIČIŪTĖ

Paroda veikia iki lapkričio 29 d.

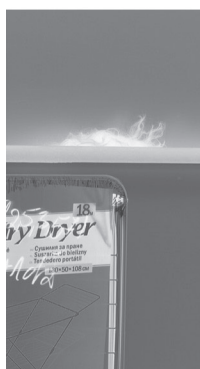
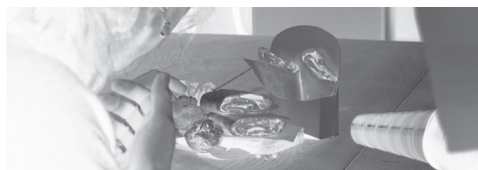
Galerija AV17 (Totorių g. 5, Vilnius)

Dirba antradieniais–šeštadieniais 12–19 val.

Ne/pa/vykusi fotosesija

Sukeičiant įprastas reikšmes –
balta (sėkmė) – juoda (nesėkmė):
sukuriama nauja
vaizdo,
minties,
likimo –
galimybė.

24 kadrai melo per sekundę

„Scanoramos“ premjeros

„Scanorama“ pristato Sergejaus Loznicos dokumentinį filmą „Procesas“ („Process“, Olandija, 2018), kurio premjera įvyko šiemet Tarpautiniame Venecijos kino festivalyje. Šio filmo pagrindas – 1930 m. pasirodęs propagandinis filmas „13 dienų“ apie tais pačiais metais vykusį Josifo Stalino ir čekistų sumanytą grandiozinį reginį – prasimanymų Prompartijos bylos teismą. Jame vadovaujant Andrejui Vyšinskiui buvo nagrinėjama grupės profesorių, užėmusių aukštus postus ir vadovavusių sovietų pramonei, byla. Visi jie buvo kaltinami kenkimu, ryšiais su emigrantais, darbu užsienio žvalgyboms ir užsienio intervencijos rengimu. Kaltinamieji įtikinamai pasakojo, kaip sabotavo, susitikinėjo su užsienio agentais ir t.t. Teisme dalyvavo liaudies atstovai ir kartu su teisėjais reikalavo teisiamiesiems mirties bausmės. Ar tada buvo žmonių, kurie suprato, kad teisiamieji apkalba save, kad jokios Prompartijos nėra, ar kilo įtarimų, kad garbūs profesoriai meluoja? Apie tai ir apie „Procesą“ sumanytą su režisieriumi kalbėjosi radijo „Svoboda“ kino apžvalgininkas Dmitrijus Volčekas ir kino kritikas Antonas Dolinas (internetinis leidinys „Meduza“). Pateikiame pokalbių fragmentus.

Seniai planavote kurti filmą apie vieną iš Didžiojo teroro laikų teismų. Kodėl pasirinkote Prompartijos bylos teismą?

Internetė pamačiau dviejų minučių vieno šio proceso dalyvio pasisakymą. Buvau apstulbintas ir to, kad egzistuoja medžiaga su sinchroniniu garsu, ir to, kas vyko per tas dvi minutes. Pradėjau klausinėti ir radau Jakovo Poselskio filmą, iš kurio ir buvo paimtos tos dvi minutės. Po to pradėjau paieškas Krasnogorsko archyve. Ten dirbo mano asistentas Vladas Verny. Paprasčiau surasti viską, kas susiję su šiuo procesu. Iš pradžių buvau sumanęs filmą apie tai, kaip laikui bėgant šie procesai keitėsi, darėsi vis marazmatiškesni. Pavyzdžiui, yra sukrečiantis medžiaga – maždaug keturiasdešimt minučių trunkanti Vyšinskio kalba 1938 m. procese. Ją būtina pasižiūrėti visiems, nes tai absurdo viršūnė. Jau buvome pradėję montuoti filmą ir priartėjome prie Prompartijos proceso. Pastebėjau, kad archyvo kataloge yra kelios skirtingos trukmės kopijos. Paprasčiau peržiūrėti visas, nes galėjo būti, kad ten skirtinga medžiaga. Paaiškėjo, kad po užrašų „Filmo „Prompartijos procesas. 13 dienų“ kopija“ slypi medžiaga, nepatekusi į filmą arba iškirpta po to, kai 1938 m. prokurorą Krylenką sušaudė kaip teroristą-turistą-alpinistą-fašistą (teisė jį tas pats Vyšinskis).

Supratau, kad radau lobį. Visiškai pakeitėme koncepciją ir pradėjome

kurti filmą tik apie Prompartijos procesą. Garsas 1930 m. – ypatinga retenybė. Buvo trumpas periodas, kai naudota inžinieriaus Šorino technologija, kada garsas įrašomas juostoje kartu su vaizdu. Teismo procesas nufilmuotas labai detalai, ilgiais 3–5 minutes trunkančiais planais. Beveik visą laiką kamera statiška, kai kuriais momentais ją sukinėjo neišjungdami, kad užfiksuotų salės reakciją. Kitame filme tai būtų brokas, bet aš visa tai įdėjau, nes čia glūdi tam tikras žavesys. Taip atsirado dvi valandas ir septynias minutes trunkantis filmas.

Stengiausi išsaugoti kuo daugiau medžiagos, tiek, kiek leido filmo struktūra ir forma. Visa mūsų panaudota medžiaga nufilmuota to laiko Maskvoje. Pradžioje yra keli Maskvos vaizdai, kurie nufilmuoti truputį anksčiau, kai Kristaus Gelbėtojo cerkvė dar nebuvo aptverta. Su vaizdu ir garsu teko rimtai padirbėti. Ši medžiaga unikali tuo, kad jos garsas sinchroninis ir galime girdėti to laiko balsus, pajusti intonacijas. Garsas buvo prastos būklės, mes jį valėme ir rinkome po trupinėlį iš negatyvo, iš „lavados“ (*Master positive*, tarpinė pozityvinė kino kopija – *red. past.*), iš pozityvo. Žinoma, garso režisierius Vladimiras Golovnickis atskirai kūrė salės atmosferą, kad visa tai filme skambėtų ir kvėpuotų. Vis dėlto anų laikų garso įrašymo technikos negalima lyginti su dabartine. Gal net atvirkščiai. Bet aš noriu, kad mes suvoktume šį filmą kaip kūrinių, neadresuotą tik anam laikui. Filme nėra jokių asmeniškų mano komentarų, išskyrus paskutinius filmo titrus apie herojų likimus ir apie tai, kad procesas buvo sugalvotas čekistų iš OGPU (*Objedinionoje gosudarstvennoje politupravlenije* – Suvienyta valstybės politikos valdyba, 1934 m. įėjo į NKVD sudėtį ir tapo Pagrindine valstybės saugumo valdyba – *red. past.*)

Kas ir kam tai apskritai filmavo? Juk net tais laikais būta mąstančių žiūrovų, todėl tai atrodo kaip savęs demaskavimas. Filmuota ne paslėpta kamera ir ne vidiniam archyvui: filmavusieji didžiavosi savo darbu.

Poselskio filmas buvo rodomas kino teatruose. Esu įsitikinęs, kad žiūrovai tuo tikėjo. Kokia dar paslėpta kamera? Ten visą laiką sukiojo prožektorius, kuriais apšviečiama salė. Kinematografininkai filmavo – vykdė OGPU, partijos ir vyriausybės užduotį. Mąstantys žiūrovai tada arba jau buvo sušaudyti, arba buvo pakeliui į sušaudymą, arba išvažiavę. Arba į tokius filmus, jei tik būdavo galimybė, neidavo. Salėje, parterijoje, pilna užsienio ir savų žurnalistų. Sėdi „Le Monde“ redaktorius. Jam viskas kruopščiai verčiama. Štai tokiems šis šou ir

buvo surežisuotas. Kam? Kad paaiškintų, kodėl praėjus dvidešimčiai metų po Spalio revoliucijos šalyje taip ir nepastatytas komunizmas ir visko stinga. Todėl, kad, pavyzdžiui, ekonomikoje įsiveisė vidinių priešų.

Teismo procesas surengtas kaip spektaklis masiniam žiūrovui, jis gerai surepetuotas ir surežisuotas. Yra parteris, balkonai, net „galiorka“, kur grūdasi nereikšmingiausi žiūrovai. Ir teisėjai, ir teisiamieji gerai atlieka savo vaidmenis. Laikomasi visų reginio taisyklių.

Tai ir buvo sugalvota kaip spektaklis, ir tai stulbina. Sako, kad dokumentinis kinas – tai 24 tiesos kadrai per sekundę. Čia – 24 kadrai melo. Visi, kurie dalyvavo procese, buvo supažindinti su šio vyksmo esme. Ir tie, kurie prisipažino dalyvavę neegzistuojančiuose nusikaltimuose, ir prokuroras, kuris skambant riksmams „bravo“ reikalavo mirties bausmės, ir teisėjai. Gali būti, kad žiūrovai salėje nesuprato, bet, manau, ne visi. Regis, žurnalistai suprato. Yra daug kadrių, kai rodoma salė, ir iš veidų matai, kad jie vis dėlto šiek tiek supranta. Tačiau šis šou, žinoma, kurtas liaudžiai. Tai pats tikriausias teatras.

Vyšinskis lyg nusižudė, lyg buvo nužudytas JAV (1953–1954 m. Vyšinskis buvo SSRS atstovas Jungtinėse Tautose – red. past.). Iki šiol neaišku, kas jam atsitiko.

1954 m. jis mirė arba buvo nužudytas JAV. Jo kūną tą pačią dieną parsikraidino į Sovietų Sąjungą. Prieš tai iš SSRS buvo atskridęs kažkoks žmogus, kuris tuo pačiu lėktuvu grįžo atgal. Vyšinskį kvietė grįžti ir jis puikiai žinojo, ką su juo namie padarys, nes jis buvo kaltintojas daugybėje procesų. Jis puikiai žinojo visus užkulius. Manau, tokio liudininko gyvo nebūtų palikę į valdžią atėję jo bendrai. Įsivaizduojate, kokia nusikalstama buvo valstybė! Šių nusikaltėlių vardai iki šiol kabo kaip gatvių pavadinimai, o kai kuriems iki šiol stovi paminklai.

Kai kurių Prompartijos bylos kaltinamųjų likimai netikėti. Jūs nuteisė sušaudyti, bet Stalinas dalies pasigailėjo. Ramzinas praėjus trylikai metų po proceso gavo Stalino premiją, nors buvo paskelbtas pagrindiniu partijos organizatoriumi.

Čia tai viskas aišku, jis kalėjime sėdėjo – dirbo specialiame konstruktorių biure (Aleksandro Solženicyno knygoje tokie biurai vadinami „šaraškėmis“ – *red. past.*), jam leido užsiimti šilumos technika. Po to, kai išleido iš kalėjimo, jis puikiai dirbo, tiesa, neaišku, kaip mirė. Teisme buvo nuteisti aštuoni žmonės, bet kartu su Prompartijos byla buvo represuoti

„Procesas“

tūkstančiai. Ramzinas sakė: „Aš ir pats neįsivaizduoju, koks mūsų partijos mastas“ ir taip atvėrė galimybę represuoti inžinierius tiesiog gavus skundą ir susiejant juos su šia partija.

Būta ir paralelinių procesų, juk buvo išgalvota ne tik Prompartija, bet ir kitos kontrrevoliucinės partijos.

Taip, bet, priešingai nei tie, kurie sieti su Prompartija, kiti atsisakė dalyvauti. Jų likimas ne geresnis už likimą tų, kuriuos matome filme.

Mane nustebino, kad tarp teisiamųjų pasirodo personažai, kuriuos 3-jojo dešimtmečio pradžioje aprašė Michailas Bulgakovas. Juk teisia ir profesorių Persikovą iš „Lemtingų kiaušinių“, ir profesorių Preobrazenskį iš „Šuns širdies“...

Visą laiką galvojau apie kalbą, kurią jie vartoja pasakodami apie savo priešiškus veiksmus ir intervencijos rengimą. Jie kalba apie save trečiuoju asmeniu: „Partija, vadovavusi taip pat ir man.“ Kalba apie ką nors ir paskui galiausiai susigiebia: „Tarp jų ir aš.“ Kalba savaime visa tai sukuria. Nemanau, jog mūsų kalba taip pasikeitė, kad būtų neįmanomas toks absurdas, garantuotas leksikos ir gramatikos lygmenyje. Bet kol kas panašių procesų inscenizuoti nepavyksta. Kiek žinau, „Jukos“ procesas buvo rengiamas panašiai, bet nepavyko rasti nė vieno žmogaus, kuris apšmeižtų šios organizacijos vadovą.

Tai, apie ką kalbame filme, siaubinga. Sukūriau „Procesą“, bet ir pats negaliu ramiai jo žiūrėti, toks jis aktualus, kalbantis apie dabartį. Skaitau daug prisiminimų žmonių, kurie gyveno įvairiu laikotarpiu, ir visi tekstai vienodi. Tarsi už laikoribų egzistuoti tam tikra struktūra, kuri kopijuoja save ir puikiai jaučiasi. Jei paimsite prisiminimus tų, kurie sėdėjo pagal „Jukos“ bylą, ir paimsite knygą, kurioje aprašomi pirmieji Ypatingosios komisijos (rus. ČK) metai, viskas sutaps. Ši tema – tai baisiausia, kas atsitiko

šaliai: GULAG tinklo sukūrimas ir savų gyventojų naikinimas kitų gyventojų rankomis. Kodėl jos nėra kine? Kodėl pati aktualiausia tema nedomina režisierių? Yra tik keli filmai: sukrečiantis Nijolės Adomėnaitės „Koma“, Aleksejaus Germano „Chrustaliovai, mašinai!“, kas dar? Kodėl tai nėra refleksijos dalis? Esu įsitikinęs: jei kas nors parašys scenarijų pagal Varlamo Šalamovo knygą, vargu ar bus finansuojamas ir palaikomas. Kodėl tai toks tabu?

Šis tas vis dėlto pasikeitė, pavyzdžiui, seniai nėra gyvo Stalino. Ir minių su lozungais, kviečiančiais nedelsiant susidoroti su „kenkėjais“, Maskvos gatvėse taip pat nėra. Gal dabar, egzistuojant internetui, toks pastatymas atrodo nebereikalingas?

Tada įmonėje arba fabrike vykdavo mitingai-susirinkimai, ir jų vedėjai sakydavo: „Pakelkite rankas, kas už mirties nuosprendį liaudies priešams.“ Ir kėlė. Pabandyk nepakelti. Tapsi „prijaučiančiu“ su visomis pasekmėmis. Taip ir su mitingais. Visiškai įmanoma, jog buvo ypatingai kraujo ištroškusių žmonių, kurie nuoširdžiai linkėjo, kad sovietų valdžios priešai turi būti sušaudyti, – tokia ta darbininkų ir valstiečių humanizmo didybė. Tai tiesiog žmonių įtraukimo į neapykantos verpetą forma. Šou buvo reikalingi, kad dalytų žmones, siundytų juos vieną ant kito ir aiškintų partijos politiką: ko reikia neapkęsti, ką sekti, ko bijoti. Kai atmosfera buvo sukurta, šou nebereikėjo. Visi puikiai žinojo ir suprato, ką, už ką ir kodėl. Buvo galima patyliukais kišti žmones į lagerius ir kalėjimus.

Taip, dabar procesai šiek tiek skiriasi. Kol kas teisiamieji nesutinka viešai meluoti ir neigia kaltę. Štai dabar bandoma įsukti „Septintosios studijos“ bylą. Principai tie patys. Stalino nėra, o kūrinys gyvena toliau. Ir frazė „Stalino virš jūsų nėra“ neteisinga. Nes jis yra, ir dar kaip.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Didžiųjų asmenybių portretų vėrinys

Pokalbis su Olesia Fokina

Spalio pabaigoje Vilniuje lankėsi dokumentinio kino režisierė Olesia Fokina. Į Lietuvą ji atlydėjo savo juostą „Žavingo žmogaus gyvenimas“ („Žizn obajatelnogo čeloveka“, 2017) apie vieną ryškiausių „atlydžio“ kino asmenybių Genadijų Špalikovą. Pagal jo scenarijus sukurti filmai „Iljičiaus užkarda“ (rež. Marlen Chucijev, 1964), „Aš vaikštau po Maskvą“ (rež. Georgij Danelija, 1963) ir kt. Vienintelė jo paties režisuota juosta „Ilgas laimingas gyvenimas“ (1966) yra nuostabus autorinio kino pavyzdys. „Žavingo žmogaus gyvenimas“ pelnė du nacionalinius apdovanojimus „Niką“ ir „Aukštinis erelį“ už geriausią nevaizdinį filmą. Kiti O. Fokinos filmai – taip pat ryškių, nepaprastų asmenybių portretai. Tai rašytojai Borisas Pasternakas, Tonino Guerra, Aleksandras Solženicynas, teatro režisierius Anatolijus Efrosas, aktorius Olegas Basilašvilis, filosofas Merabas Mamardašvilis. Daugelis šių filmų įvertinti festivalių prizais bei nominacijomis.

Beveik visi Jūsų filmai apie išskirtines, didžias asmenybes. Kodėl?

Taip susiklostė. Kai baigiau Aukštusios kino režisūros kursą ir pamažu ėmė ryškėti tolesnis kūrybos kelias, supratau, kad mane domina, kas yra *homo sapiens*, kokie jo patys aukščiausi pasireiškimai. Stengiuosi kurti filmus apie tai, kas šviesaus ir gražaus, o ne tamsaus, yra žmoguje. Man rodos, šiuolaikiniame pasaulyje to labai trūksta.

Toks Jūsų požiūris ryškus filme apie Genadijų Špalikovą. Kituose filmuose apie jį būdavo pabrėžiamas jo dramatiškas gyvenimas, tragiškas likimas. Jūsų filmas pilnas šviesos ir džiaugsmo.

Taip, jo gyvenimas labai tragiškas, bet jis paliko tiek šviesos savo darbuose, kad ji vis dar šviečia ir „įkrauna“ žmones. Tie jauni žmonės, kurie kartu su manimi filme plaukė laiveliu Špalikovo kūrybos ir biografijos maršrutais, buvo tiesiog pavergti jo asmenybės ir kūrybos šviesos, grožio. Kad žmogus kažkurio momentu neišlaiko – jau kita istorija. Ne visiems užtenka jėgų susitvarkyti ir su savo tamsiąja puse, ir su aplinkybėmis. Nors kito mano filmo herojus filosofas Merabas Mamardašvilis tvirtino, kad negalima kaltinti aplinkos, viskas yra pačiame žmoguje. Mano filmai – tarsi geriausių pasaulio žmonių portretų vėrinys. Norėjau padaryti taip, kad jie sietųsi vienas su kitu. Kartais pavykdavo. Dažniau ne. Bet kad ir kaip būtų, visi mano herojai yra svarbūs žmonės, pateikiantys poelgio, savęs įtvirtinimo pavyzdžius.

Bet didieji žmonės irgi tėra žmonės, turintys silpnybių ir visai negirtinų savybių. Ką su tuo darote savo filmuose?

Taip, todėl kiekvienas susitikimas su tokiais žmonėmis, jų gyvenimo istorijomis yra išbandymas ir režisieriui, ir herojui, jei jis, žinoma, dar gyvas. Kai kurie mano filmai yra apie jau išėjusius. Teisti – ne mano reikalas, tačiau kurdamas autorinį kiną režisierius vis dėlto pateikia savo požiūrį ir vertinimą. Juk renkiame vienus faktus, laiškus, vaizdus, o ne kitus. Pabrėži, kas tau svarbu ir įdomu. Jei jau herojų nėra gyvų, jie negali apsiginti kovodami su autoriumi. O su tais, kurie gyvi, kartais būna labai rimtų susirėmimų.

Tačiau aš niekada nekuriu savo filmų iš „geltonosios“ informacijos pusės. Yra dalykų, apie kuriuos negalima nekalbėti, antraip iki galo neatskleisi herojaus asmenybės. Pavyzdžiui, Irina Antonova, A. Puškino muziejaus Maskvoje direktorė, kuriai jau 97 metai. Ji tikra geležinė ledi, labai kietas žmogus. Jos nuopelnai muziejui ir šaliai didžiuliai. Matyt, tik su tokiau charakteriu buvo galima įgyvendinti didelius uždavinus. Bet filmuojant filmą apie ją „Aš seniai einu tiesia linija“ („Irina Antonova. Ja davno idu po priamoi“, 2012) ji ne kartą elgėsi taip, kad tik laikykis... Ji turi savo liniją, žino, ką reikia daryti, ir daro. Dažnai aplinkinių žmonių net nepastebi. Ir tada galvoji, ką nori parodyti filme. Kad Antonova žiežūla, besityčiojanti iš žmonių, ar kad Antonova – žmogus, žinantis savo tikslą, siekiantis jo, o visa kita svarbu tiek, kiek gali padėti ar sutrukdyti jos šiandienos planams. Todėl filme rodau ją tokia, kokia gali nušveisti nuo stalo popierius, sviesti į veidą saldinius iš Vokietijos atvykusiam svečiui, turinčiam didelių ketinimų, ir t.t. Tiesiog ji tokia yra. Tą matyti ekrane jai gali nepatikti, bet filme taip atskleidžiamas jos charakteris, asmenybės kibirkštys. O paskui matome, kad ji dirba taip, jog gali surengti aukščiausio lygio parodas. Dažnai konfliktuoju su savo herojais, bet būna, kad su kai kuriais išlieka šilti, draugiški santykiai. Taip buvo su kompozitoriumi Eduardu Artemjevu, su animacijos režisieriumi Jurijumi Noršteinu, kuris puikiai suprato, kad nekursiu paradinio, švelnaus, japonišku teptuku tapyto jo portreto.

Žinant jo filmus atrodo, kad japonišku teptuku nutapytas portretas jam patiktų.

Jis sakė: „Olesia, jūs padarėte ne pamaloninantį portretą, bet sukūrėte tikrą filmą.“ Man tai didžiausias komplimentas. Pastebėjau – kuo iškilnesnis žmogus, kuo didesnė asmenybė, tuo labiau jis nelenda į kito žmogaus darbą, pagarbiai žiūri į kitą. Man tai svarbu. Juk iš esmės šis filmų ciklas yra apie pagarbą žmogui. Mano nuostabūs herojai supranta, kad išjausta dvasia, kaip kad sako Noršteinas, verta

būti meno faktu. Šiaip kine pateikiama informacija – neišjausta, neišgyventa, todėl neįdomi.

Visi Jūsų filmai sudaro vieną ciklą?

Taip, tai 25 portretų ciklas „Žmogus visiems laikams“ („Čelovek na vse vremena“). Visi filmai, išskyrus dvi sudėtingo likimo juostas apie Josifą Brodskį ir Aleksandrą Solženicyną, buvo rodomi svarbiausių šalies televizijų. Tai didelė sėkmė, nes šie „neformatiniai“ filmai jau aštunti metai kartą ar net du per metus, tegul ir vėlų vakarą, pasiekia milžinišką auditoriją.

Kodėl nepasirodė filmas apie Brodskį?

Šis filmas skirtas jo draugystei su Tomaševskių šeima. Peterburge gyvenęs Borisas Tomaševskis buvo žinomas literatūros tyrinėtojas, Puškino kūrybos specialistas. Jo žmona, taip pat literatūros tyrinėtoja, Irina Tomaševskaja dirbo su Solženicynu, tyrinėjo romano „Tykusis Donas“ autorystę, neigė, kad romaną parašė Michailas Šolochovas. Šios nuostabios poros aš nebesutikau, jie abu mirė, tačiau kurdamas filmą apie Solženicyną susipažinau su jų dukra Zoja. Ji tikras įvairių liudijimų ir istorijų lobynas – nuo vaikystės pažinojo visą rusų literatūros, meno žiedą.

Taip atsirado filmas „Angelo paštas“ („Angelo-počta“, 2007). Brodskis taip vadino savo susirašinėjamą su Tomaševskių šeima, ant voko buvo toks jo sukurtas antspaudas. Angeliu jis vadino Zojos dukterį Nastiją, kurią nuo mažens labai mylėjo. Išvykęs į tremtį, Brodskis rašė laiškus ir Nastiai, ir visai jos šeimai. Šio bendravimo istorija, apimanti ne tik Tomaševskių šeimą, bet ir Aną Achmatovą, Sviatoslavą Richterį, virto dviejų serijų filmu. Tai pagarbos duoklė rusų inteligentijai, nes tokių santykių jau beveik neberasi šiuolaikiniame pasaulyje, ne tik Rusijoje. Tokios unikalios santykių intonacijos. Filmas apie tai, kaip jie išgyveno savo traumas, sunkiausias tragedijas, džiaugsmus, kaip kartu švęsdavo.

„Angelo paštas“ turėjo būti parodytas per Kultūros kanalą, bet Brodskio atminimo fondas neleido filmo rodyti. Buvo pasakyta, kad nors laišškai priklauso Tomaševskių šeimai, juose esantys tekstai ir piešiniai yra Brodskio fondo nuosavybė. Dėl tokio teisinio kazuso filmo kelias į ekranus buvo sustabdytas. Tai absurdas, bet, deja... Šis fondas neleidžia publikuoti, tarkime, savo atsiminimuose ar kitur jokių Brodskio laiškelio, raštelio, piešinio ant servetėlės. Gal taip saugoma, kad nebūtų paskelbta gausybė jo laišku, skirtų mylimajai Marinai Basmanovai. Šis fondas gina šeimos interesus, bet elgiasi tarsi cerberis.

„Žavingo žmogaus gyvenimas“

Kaip renkatės filmų herojus?

Įvairiai. Pavyzdžiui, viename festivalyje sutikau rašytojo Konstantino Paustovskio vaikus, kurie man papasakojo apie Lidiją Delektorską ir pasiūlė kurti filmą apie ją. Mane sudomino jos tragiškas likimas. Delektorskaja buvo Henri Matisse'o mūza, modelis, jo dešinioji ranka. Jie susipažino Nicoje, kai ji ieškojo darbo ir autobuso stotelėje pamatė skelbimą, kad dailininkas ieško modelio. Neįtikėtino kilnumo moteris. Kai Matisse'as mirė, ji visus turėtus jo darbus atidavė A. Puškino muziejui ir Ermitažui. Sau nepasiliko nieko, paskutiniaisiais gyvenimo metais skurdo, net badavo. Prarado norą gyventi ir nusižudė Paryžiuje.

Per pokalbį vis paminime A. Puškino muziejų. Priežastis dar kartą jį paminėti būtų jūsų filmas „Mano rankoje tik saujelė pelelių“ („V mojei ruke liš gorstka pepla“, 2017) apie poetę Mariną Cvetajevą, kurios tėvas tą muziejų ir sukūrė.

Apie Cvetajevą tiek prirašyta ir prikalbėta, kad ieškoti ko nors naujo labai sunku. Iš visos perskaitytos medžiagos mano užčiuoptas „raktas“ – Cvetajeva gyveno nemeilėje. Jos tėvai vienas kito nemylėjo. Tėvas mylėjo pirmą žmoną, mama – kitą vyrą. Mama buvo atsidačiusi muzikai, tėvas – muziejui. Poetė gavo puikų išsilavinimą, bet meilės, šilumos šeimoje nebuvo. Tas nemeilės šešėlis krito ant viso jos gyvenimo. Ji turėjo meilės trūkumo kompleksą. Cvetajeva patyrė daug meilės istorijų, santykių, kuriuos pati kūrė, imitavo, provokavo ir t.t. Tai buvo lyg stichinė nelaimė – meilės paieškos, nors savo vyrą Sergejį Efroną ji savaip mylėjo. Kai jis grįžo į SSRS, Cvetajevai Paryžiuje niekas rankos nebepadavė. Visi žinojo, kad jis NKVD agentas. Poetė pateko į vienetą ir skurdo gnaužtus, nebeturėjo pasirinkimo. Pasibaigė ir jos meilės žygių „atsargos“. O jai nuolat reikėjo „ugnies“. Tad mano filmo apie ją „raktas“ – ši niekada nenumaldyta meilės aistra, tragiškas meilės troškulys.

Kaip atsiribojate nuo tų stiprių asmenybių poveikio, kaip perinate prie kito žmogaus ir likimo, kitos epochos, kai baigiate filmą?

Tai labai jautrus klausimas. Kai filmas pasirodo ekrane, mane pasiekia žiūrovų reakcijos banga. Kurį laiką gyvenu tuo. O paskui – baisios tuštumos laikotarpis. Tada stengiuosi tiesiog daug vaikščioti, nueinu ilgus atstumus. Stengiuosi skaityti geras knygas. Ir kažkaip savaime atsiranda naujas filmo herojus, pradedu sukurti naują siulę ir ta žiojėjusi tuštuma užsipildo.

Siaubingas tarpnis buvo po filmo apie Solženicyną „Išrinktas“ („Izbrannik“, 1998), nes susiklostė dramatiška situacija. Filmo herojai nenorėjo, kad jis pasirodytų, nepriėmė mano vizijos. Daug vaikštinėjau senomis Maskvos gatvelėmis. Kartą nuklydau prie Nikolajaus Burdenkos neurochirurgijos instituto ir sutikau direktorių Aleksandrą Konovalovą. Jis didis chirurgas, mokslininkas. Pradėjau vaikščioti į tą institutą, domėtis jo gyvenimu ir sudėtingas instituto pasaulis tapo atgaiva. Labai keista. Kalbėjau su senais gydytojais ir taip pamažu ėmiau rinkti medžiagą naujam filmui „Aleksandras Konovalovas. Žmogus, kuris gelbėja“ („Aleksandr Kononov. Čelovek, kotoryj spasajet“, 2014).

Kuris herojus Jus pačią labiausiai paveikė, daugiausiai išmokė?

Negaliu išskirti vieno. Bet gydytojas Konovalovas... Tikslus, subtilus, dėmesingas. Filmuodami mes su juo išgyvenome daug situacijų ir išsaugojome labai šiltus santykius. Kai matai didžią asmenybę, tiesiog fiziškai ją jauti. Tas žmogus – pasaulinio garso neurochirurgas, jis neišvažiavo iš savo šalies, nors ne kartą buvo kviečiamas į svabiausius medicinos centrus. Jis pavargęs, svyrudamas iš nuovargio po kelių smegenų operacijų išeina iš instuto, jį griebia už rankos koks atvykėlis iš Krasnojarsko krašto. Konovalovas pastato portfelį, užsideda akinius ir pradeda gatvėje žiūrėti jam rodomas nuotraukas, tyrimų išvadas...

Iš kur visa tai – šaknys, išsilavinimas, auklėjimas?

Manau, tai Dievo malonė. Žinoma, ir auklėjimas, tėvai, išsilavinimas, didžiulė saviukla. Lydinys visko. Vieno atsakymo ir nėra.

KALBĖJOSI NERINGA KAŽUKAUSKAITĖ

Kelionės Stikso fone

Iš „Scanoramos“ dienoraščio

„Bergmanas: lemtingi metai“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

1957-ieji Ingmarui Bergmanui buvo svarbūs metai. Tada pasirodė jo pirmieji sedevrai „Septintas antspaudas“ ir „Žemuogių pievelė“, o režisierius suprato, kad nuo šiol kurs filmus apie save. Tai buvo pirmas žingsnis link to didžiojo žmogaus sielos tyrinėtojo Bergmano, kurio gimimo šimtmetį šiemet mini pasaulis. Šios tezės nuskamba švedų režisierės Jane Magnusson dokumentinio filmo „**Bergmanas: lemtingi metai**“ („Bergman: A Year in a Life“, Švedija, Vokietija, 2018) pradžioje. Tačiau filmas ne tik

apie 1957-uosius, kurie tikrai buvo išskirtiniai, nes režisierius sukūrė ir kelis filmus, ir daug teatro, televizijos bei radijo spektaklių, buvo įsipainiojęs į meilės romanus su keliomis moterimis ir nuolat skundėsi sveikata. Viena pirmųjų jo frazių, nuskambančių filme, tokia: „Pabundu ne vėliau nei pusę keturių ryto ir daugiau nebegaliu miegoti.“

1957-ieji Magnusson yra tik pretekstas sukurti režisieriaus portretą. Ji ilgam stabtelė ties būsimo režisieriaus santykiais su tėvais, aptaria jaunojo Bergmano susižavėjimą vokiečių fašizmu, bet kažkodėl pamiršta pasakyti, kad jis ne tik viešai atsiprašė, bet ir sukūrė

vieną įtaigiausių fašizmo studijų – filmą „Gyvates kiaušinis“. Režisierė gilinasi į sudėtingą asmeninį Bergmano gyvenimą, bet svarbiausia filme išlieka kūrybos tema. Magnusson šokinėja nuo vienos temos prie kitos ir, regis, bando suprasti, kaip susiformavo Bergmano fenomenas, kodėl jo filmai buvo tokie svarbūs amžininkams ir įkvėpė tiek daug kūrėjų, kodėl Bergmanas buvo darboholikas ir ekscentriškas bei nemalonus žmogus.

Atsakymas nuskamba, ir jis gana banalus. Magnusson mano, kad kūryba buvo Bergmano baimių bei kompleksų terapija ir realaus gyvenimo alternatyva. Vis dėlto kai kurių filmo „Bergmanas: lemtingi metai“ teiginių paprastumą ar žinomų faktų interpretacijas atperka gausi archyvinė medžiaga, jo filmų fragmentai, daugybės bendradarbių prisiminimai ir bandymas pažvelgti į didįjį režisierių atsiribojus nuo asmeninių simpatijų ar antipatijų.

Filme „Bergmanas: lemtingi metai“ šmėkšteli ir trumputis Larso von Triero meilės prisipažinimas, nors danų režisierius ir pavadina Bergmaną paršu. Pagalvojau, kad panašaus filmo apie von Trierą, matyt, nebesulauksiu, bet gali būti, kad po pusšimčio metų jo niekas ir neprisimins. Kino mados keičiasi greitai, o istorikai būna žiaurūs. Gal todėl savo portretą von Trieras sukūrė pats. Tai „**Namas, kurį pastatė Džekas**“ („The House That Jack Built“, Danija, Prancūzija, Vokietija, Švedija, 2018). Mėgstantis šokiruoti ir žaisti su žiūrovų patiklumu režisierius sau suteikia žudiko pavidalą.

„Kaltė“

Džekas (Matt Dillon) – žudikas maniakas, bet jaučiasi esąs tikras mirties menininkas. Von Trieras filmą padalijo į šešias dalis ir paskutinę jų pavadinta „Katabasis“. Literatūrologai šiuo žodžiu vadina nuo pat epo apie Gilgamešą laikų literatūroje atsirandantį didvyrio nusileidimo į požemius motyvą. Ne didvyrį, o žudiką Džeką šioje kelionėje lydės Verdžis (Bruno Ganz). Jie lyg „gyvasis paveikslas“ pagal Eugène'o Delacroix drobę „Dante ir Vergilijus pragare“, kur abu personažai plaukia laivu per banguotą Stiksą. Tai pasufleruos dar nesupratusiems, kad nuo pat filmo pradžios su Džeku už kadro bendraujantis Verdžis yra Vergilijus, kažkada vedžiojęs Dante Alighieri „Dieviškiosios komedijos“ labirintais.

„Dieviškoji komedija“ buvo tikra viduramžių enciklopedija – joje galima rasti viską apie to laiko mokslą, politiką, filosofiją, moralę, meną, religiją. „Namas, kurį pastatė Džekas“ – savotiška von Triero kino enciklopedija: šešiose dalyse išdėstytas ne tik režisieriaus požiūris į vyrus, moteris, Erotą ir Tanatą, meną, religiją, žmogiškumą, pasaulį. Filmas kimšte prikimštas paties von Triero kūrybos citatų, bet reginiui įpusėjus tai jau pradeda erzinti. Nors prasideda „Namas, kurį pastatė Džekas“ smagiai. Trumpa novelė apie įkyrią bjaurią moteriškaitę (Uma Thurman), kuri prašyte prašosi nužudoma, baigiasi netikėtu ir staigiu montažiniu perėjimu prie pagrindinės filmo temos – menininko: rodomas keistu chalatu apsivilkęs Glennas Gouldas, jis namuose skambina pianinu ir kažką murma.

Džekas kruopščiai inscenizuoja savo žmogžudystes, fiksuoja jas nuotraukose, o lavonus užšaldo, bet von Trierui, kad ir kaip tai autoironiškai skambėtų, nepavyksta įrodyti, esą menininkas dirba kartu su mirtimi ir viską, prie ko prisiliečia, paverčia mirusia natūra. Autoironija filme dominuoja – von Trieras neslepia, kad yra ne tik mizoginas, bet ir mizantropas. Ypač pavyko Džeko monologas, kai jis piktinasi, jog

moteris visada bus auka, kad ir kas atsitiktų, o vyras visada bus suvokiama kaip archetipinis smurtautojas.

Žiūrint „Namą, kurį pastatė Džekas“ lieka laiko ne tik prisiminti kitus režisieriaus filmus, pasigilinti į gausias dailės, istorijos ir kitokias citatas, bet ir pagalvoti, ar visada menininkas teisingas, kai sublimuoja savo baimes ar neurozes, dalijasi įkyriomis fantazijomis, tegu ir pasišaipydamas iš savęs. Gal todėl visi tie siaubingi žudymo, lavonų, kraujo, prievartos, žudomų vaikų ir ančiukų vaizdai atrodo naiviai. Vis dėlto tikrai geras režisierius von Trieras yra gana paviršutiniškas ir, sakyčiau, „popsinis“ mąstytojas, nors neabejoju, kad pas mus atsiras daug filosofų, filme įžvelgiančių galias prasmes.

Pilnametražis kito dano, trisdešimtmečio Gustavo Möllero debiutas „**Kaltė**“ („The Guilty“, Danija, 2018) pritvinkęs įtampos. Ne vieno festivalio žiūrovus sužavėjęs filmas vyksta uždaroje pagalbos telefono būstinės patalpoje, o pagrindinis veikėjas policininkas Asgeris (pukus Jacobo Cedergreno vaidmuo) visą filmą kalba telefonu. Jis neturi laiko svarstyti gėrio ir blogio problemų, nes jas sprendžia kiekvieną akimirką priimdamas sprendimus. Savaime suprantama, kad sprendimai gali būti ir klaidingai.

Žiūrėdama „Kaltė“ vis dėlto negalėjau pabėgti nuo Steveno Knighto filmo „Lokas“, kuriame Tomo Hardy herojus naktį važiuoja automobiliu ir kalbasi telefonu. Nuo to, kokį sprendimą jis priims, priklausys jo šeimos likimas ir karjera.

„Kaltės“ veikėjo problema iš pradžių neatrodo asmeniškai susijusi su Asgeriu, jos pobūdis labiau destruktyvus nei moralinis, nors Mölleris ir parengė netikėtą siužeto posūkį. Nepaisant kelių dramaturginių duobių, „Kaltė“ prikausto prie ekrano ir supranti, kad geram filmui kartais visai nereikia leisti į pragaro požemius ir rodyti liepsnojantį Stiksą. Užtenka veido, kuriame atsispindi visas buvimo žmogumi pragaras.

In memoriam

Arūnas Storpirštis (1950–2018)

Lapkričio 6 d., eidamas 69-uosius, mirė teatro ir kino aktorius Arūnas Storpirštis. Žymus Lietuvos aktorius sukūrė daug įsimintinų teatro ir kino vaidmenų.

Arūnas Storpirštis gimė 1950 m. Vilniuje. 1975 m. baigė Lietuvos valstybinės konservatorijos (dabar – Lietuvos muzikos ir teatro akademija) aktorių laidą (kurso vadovės – Dalia Tamulevičiūtė ir Irena Bučienė). Valstybiniame jaunimo teatre su nedidele pertrauka aktorius dirbo nuo 1975 metų. Šiame teatre A. Storpirštis sukūrė daugiau kaip 30 vaidmenų: atliko svarbius vaidmenis D. Tamulevičiūtės spektakliuose „Škak, mirtie, visados škak“ (1982 m.), „Daukantas“ (1982 m.), „Muzikos pamokos“ (1985 m.). Taip pat vaidino garsiuose Eimunto Nekrošiaus pastatymuose „Meilė ir mirtis Veronoje“ (1982), „Ilgą kaip šimtmečiai diena“

JAUNIMO TEATRO ARCHYVO NUOTR.

(1983 m.), „Pirosmani, Pirosmani“ (1981 m.) ir kt. Paskutiniai dideli aktoriaus vaidmenys buvo sukurti spektakliuose „Raštininkas Bartlbiš“ (rež. Rolandas Kazlas, 2010), „Skrydis virš gegutės lizdo“ (rež. Valerij Griško, 2011), „Geras žmogus iš Sezuanas“ (rež. Vidas Bareikis, 2015).

Aktorius daug filmavosi kine, neretai vaidino režisieriaus Algimanto Puipos, taip pat Gyčio Lukšo, Arūno Žebriūno filmuose.

Garsiausi filmai – „Žaltvykslės“ (1980 m.), „Amerikietiška tragedija“ (1981 m.), „Chameleono žaidimai“ (1986 m.), „Ir ten krantai smėlėti“ (1991 m.), „Eurazijos aborigenas“ (2010 m.), „Dėdė, Rokas ir Nida“ (2015 m.). A. Storpirštis taip pat ilgai dirbo televizijoje: filmavosi serialuose, humoristinėje žinių laidoje „Dviračio šou“.

JAUNIMO TEATRO INF.

Stebėtojai, maištininkai, paslaugų teikėjai

Krėslė prie televizoriaus

Andrzejus Ciecierskio dokumentinis filmas „Meistras, stebėjęs kasdienybę“ („LRT Plus“, 19 d. 19.30) skirtas Stanisławui Filibertui Fleury (1858–1915), kuris į fotografijos istoriją įėjo kaip kasdienio Vilniaus gyvenimo ties XIX ir XX a. riba stebėtojas ir fiksuotojas. Jo nespaltotos nuotraukos pasižymi kadro gelme ir dėmesiu detalėms. Fleury taip pat dokumentavo Vilniaus ir jo apylinkių architektūrą, leido atvirukus, iliustravo knygas, bendradarbiavo su laikraščiais ir žurnalais. Beje, jam priklauso ir vienas geriausių M.K. Čiurlionio portretų.

Bet pastebėjau, kad žmonės labiau linkę domėtis ne kasdienybės vaizdais, o genijais. Jiems LRT pirmadienį (19 d. 23 val.) pradeda rodyti serialą „Genijus. Pikasas“ (2018). Pablo Picasso (1881–1973) – vienas įtakingiausių ir žinomiausių XX a. menininkų, jo gyvenime buvo ne tik menas, bet ir audringos santuokos bei politinių pažiūrų kaita. Pavyzdžiui, dauguma Sovietų Sąjungos gyventojų jį žinojo kaip kovotoją už taiką. Iki šiol pamatęs balandį, prisimenu Picasso nupieštą taikos simbolį, kurį taip mėgo sovietų propaganda.

Brangiame ir ambicingame amerikiečių biografiniame seriale talentingą menininką suvaidino Antonio Banderasas ir Alexas Richas. Picasso buvo tapytojas, grafikas, keramikas, skulptorius, scenografas ir net poetas bei dramaturgas. Iš pradžių jis buvo labiau linkęs į poeziją, ir jei ne Gertrude Stein, kuri liepė jam mesti rašyti prastas eiles ir eiti tapyti, ko gero, apie Picasso dabar būtų girdėję tik saujelė literatūros istorikų. Serialo kūrėjai bando atsakyti į klausimą, kur slypi jo genialumo esmė. Sakyčiau, pernelyg banalus klausimas, bet serialą žiūrėti įdomu, nes jo struktūra priimana mozaiką. Tai lyg kelionė per devynis meno ir pasaulio istorijos dešimtmečius.

Banderasas neslepia, kad jo požiūris į Picasso ypatingas: „Mano ryšys su Picasso – tai ryšys su žmogumi, kuris gimė ten pat, kur ir tu. Tai labai svarbu, nes kai buvau vaikas, neturėjome daug ispanų didvyrių, bet net ir valdant generolui Franco nepavykdavo Picasso nuslėpti. Apie jo gyvenimo detales, pavyzdžiui, apie tai, kad jis buvo komunistų partijos narys, daug nebuvo kalbama. Bet jis buvo Malagos – mano miesto didvyris. Pamenu, kaip mama už rankos kiekvieną rytą vesdavo mane į mokyklą ir praeidavome Plaza de la Merced pro namą, ant kurio kabojo lentelė: „Čia 1881 m. spalio 25 d. gimė Pablo

Picasso.“ Jis lyg didelis šešėlis tvyrojo virš miesto, nors ir pasiryžo jį palikti. Padariau tą patį po daugybės dešimtmečių, kitomis aplinkybėmis. Negaliu lygintis su, ko gero, svarbiausiu XX a. menininku, tai būtų juokinga, bet galiu pasakyti, kad susitapatinu su gyvenimu, kurį jis pasirinko. Tai mus sieja.“

Picasso gyvenimas, neabejoju, sužadins nostalgiją, tad visai neprošal prisiminti 1990 m. sukurtą Sydney Pollacko filmą „Havana“ (LRT, 17 d. 23.10). Jis nukels į 1958-ųjų Havaną. Revoliucija įvyks netrukus, o kol kas jį būsima Laisvės salą atvyksta amerikietis Džekas Veilas (Robert Redford). Jis

„Lapių medžiotojas“

profesionalus pokerio žaidėjas ir tikisi didelio laimikio. Džekas įsimyli revoliucionieriaus Arturo (Raul Julia) žmoną Robertą (Lena Olin). Tačiau aistra sukelia grėsmę Džeko kelionės tikslui. „Havana“ vadinamas garsiosios „Kasablankos“ perdurbiniu. To turėtų užtekti, kad sužadintų apetitą.

Apie Bennetto Millerio „Lapių medžiotoją“ (TV1, šįvakar, 16 d. 23.05) rašiau ne kartą, bet norėčiau ir vėl priminti, nes labai mėgstu šį iš visokiausių dviprasmybių meistriskai nuaustą filmą, už kurį Milleris 2014 m. Kanuose pelnė geriausio režisieriaus prizą. „Lapių medžiotojo“ pagrindas – tikra istorija, kurios veikėjai – milijonierius ir filantropas Johnas du Pontas ir imtinininkai, olimpiniai žaidynių čempionai broliai Markas ir Dave'as Schultzai. Broliai dirbo du Ponto dvare įkurtame treniruotųjų centre. 1996-aisiais du Pontas nušovė Dave'ą. Oficiali versija tvirtina, kad turtuolių ištiko paranojos priepuolis. Milleris nori suprasti, kas įvyko iš tikrųjų, bet jis nekūrė detektyvinio filmo, tik psichologinę dramą, kuri netikėtai vėl skamba aktualiai, mat du Pontas taip pat norėjo Ameriką vėl padaryti didžią, tik

savomis priemonėmis. Pagrindinius vaidmenis melancholiškoje, rudenišku peizažu šalčio persmelktoje „Lapių medžioklėje“ sukūrė Steve'as Carellas, Channingas Tatumas, Markas Ruffalo ir Vanessa Redgrave.

Baltijos valstybių šimtmetis priverstė prisiminti įvairioms progoms kurtus konjunktūrinius sovietinius filmus. Lietuviai šiemet džiaugiasi Mariaus A. Markevičiaus „Tarp pilkų debesų“, latviai – Aigaro Graubos „Pagonių žiedu“ (LRT, 18 d. 21 val.). Abu filmai rodo, kaip režisieriai, norintys kurti ideologiškai angažuotą, bet kartu pramoginį kiną, naudojami senais (ne tik kino) stereotipais. Graubai,

regis, tinka viskas – ir dar sovietų ateistų pamėgtas teiginys apie pasaulį siekiantį užkariauti Vatikaną, ir „Sostų karų“ įteisintas požiūris į kraujo ir prievartos persmelktus viduramžius. Perkęles veiksma į XIII a. Žiemgalą, Grauba lygiuojasi į pseudoistorinius serialus, kuriuose gėrio ir blogio sąvokos supaprastintos iki koktumo, o idėjos deklaruojamos žodžiais tiesiai iš ekrano.

Pagrindiniai „Pagonių žiedo“ veikėjai – žiemgalių karalius Nameisis (švedas Edvinas Endre) ir neįvardyto popiežiaus sūnus Maksas (anglas Jamesas Blooras). Vienas – kilnus, iš geros šeimos kilęs šviesiaplaukis, kitas – tamsių plaukų ir akių pavainikis, tikras blogio įsikūnijimas. Makso tikslas – gauti žiemgalių karaliaus žiedą ir valdyti turtingus pagonis. Nameisis jam pasipriešins ir įrodys, kad gėris patrauklesnis už blogį, net jei visi aplink mano kitaip. Kodėl siūlau užmesti akį į „Pagonių žiedą“? Kad dar kartą įsitikintumėte, jog viešosios paslaugos (ideologams, tautos savimeilės kutentojams ir pan.) ir menas neturi nieko bendra.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Anyta : kasdieniškas romanas / Daina Avotipė ; iš latvių kalbos vertė Bronė Balčienė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 349, [3] p. – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-609-480-041-2 (įr.)

Apie mus – didelius ir mažus : apsakymai / Jūrė Bulavaitė. – Kaunas : [Spindulio spaustuvė], 2012. – (įr.)

D. 2. – Kaunas [i.e. Vigiai, Kauno r.] : [J.B. Matulionienė], 2018. – 279, [1] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-475-131-8

Fatum : novelės ir apsakos / Jolita Skablauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 339, [4] p. – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-609-480-043-6 (įr.)

Gintaro kambarys : eilėraščiai / Giedrė Kazlauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 111, [1] p. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-609-480-042-9

Išėję prie upės : novelės / Monika Baltrušaitytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 125, [2] p. – (Pirmoji knyga : PK). – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-480-039-9

Kuparas, raizytas gėlėmis : [poezija] / Janina Jovaišaitė. – Šiauliai : Lucilijus, 2018. – 116 p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-9955-32-423-2

Neprikelkime miegančio laiko : eilėraščiai / Romualdas Žilinskas (Kaip Lietus) ; [panaudotos Romualdo Žilinsko fotografijos]. – Vilnius : „Naujosios Romuvos“ fondas, 2018. – 191, [1] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-8035-62-9

Spalio Danguos : [poezijos] rinktinė / Jonas Balčius ; [sudarė ir redagavo Alma Lapinskienė ir Bronė Balčienė] ; [Kęstučio Svėrio ir Roko Gelažiaus nuotraukos]. – Vilnius : „Naujosios Romuvos“ fondas, 2018. – 264, [4] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-8035-63-9

Tai, ko netekome ugnyje : [apsakymai] / Mariana Enríquez ; iš ispanų kalbos vertė Laura Liubinavičiūtė. – Vilnius : Sofoklis, 2018. – 188, [3] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-444-263-6 (įr.)

Tylus melas : romanas / Kathryn Croft ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Stankus. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 351, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-480-044-3 (įr.)

Užaugęs prie Nemuno : atsiminimai iš prabėgusio laiko / Juozas Enskaitis. – Panevėžys : Reklamoms forma, 2018. – 214, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-8104-55-4 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Begalinė istorija : [romanas] / Michael Ende ; iš vokiečių kalbos vertė Teodoras Četrauskas. – Vilnius : Nieko rimto, 2018. – 323, [4] p. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-441-538-8 (įr.)

Dovis prieš Dovį : vieno vaikinio istorija / Vytautas Key ; [ilustratorius Tomas Misevičius]. – Kaunas : Debesų ganyklos [i.e. Terra publica], 2018. – 156, [2] p. : iliustr., portr. – ISBN 978-609-473-091-7 (įr.)

Gerda : banginukės istorija / Adrián Macho, Peter Kavecký ; iš anglų kalbos vertė Eglė Devižytė. – Vilnius : Nieko rimto, 2018. – [30] p. : iliustr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-441-528-9 (įr.)

Gesinkit šviesą! / Margit Auer ; iliustravo Nina Dulleck ; [vertėja Indrė Dalia Klimkaitė]. – Kaunas : Debesų ganyklos [i.e. Terra publica], [2018]. – 205, [7] p. : iliustr., portr. – ISBN 978-609-473-082-5 (įr.)

Jei tu slieko nepažįsti / Selemonas Paltanavičius ; iliustravo Dainius Šukys. – Kaunas : Debesų ganyklos [i.e. Terra publica], [2018]. – [31] p., [sk. virš. : iliustr. – ISBN 978-609-473-086-3 (įr.)

Kalėdų istorija : [romanas] / Marko Leino ; iš suomių kalbos vertė Viltarė Urbaitė. – 4-asis leid. – Vilnius : Nieko rimto, 2018. – 242, [4] p. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-441-088-8 (įr.)

Kas tas Asis? : pasaka vaikams / Rita Latvėnaitė ; dailininkė Ieva Babilaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 63, [4] p. : iliustr. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-480-045-0 (įr.)

Keistas įsilaužimas / Bjarne Blomkvist ; iliustravo Lisa Brener ; iš vokiečių k. vertė Dalia Kižlienė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 57, [3] p., [sk. virš. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-480-040-5 (įr.)

Kiti Albio Braitto pasauliai / Christopher Edge ; iš anglų kalbos vertė Diana Gancevskaitė ; [ilustratorė Ugnė Rudinskaitė]. – Kaunas : Debesų ganyklos [i.e. Terra publica], [2018]. – 202, [4] p. : iliustr., portr. – ISBN 978-609-473-088-7 (įr.)

Kvietimas / Timo Parvela, Bjørn Sortland ; iliustravo Pasi Pitkänen ; iš suomių kalbos vertė Viltarė Urbaitė. – Vilnius : Nieko rimto, 2018. – 105, [15] p. : iliustr. – (Kepler62 ; 1). – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-441-533-3

Linksmos lietuvių pasakaitės / [sudarymas Ievos Bukienės] ; [ilustracijos Giedrės Sen]. – Ramučiai, Kauno r. : Ramduva, [2018]. – 117, [2] p. : iliustr. – ISBN 978-609-8145-39-7 (įr.)

Mūsų mokyklos direktorius – vampyras! : [mokyklos detektyvai] / Pamela Butchart ; iliustravo Thomas Flintham ; iš anglų kalbos vertė Diana Gancevskaitė. – Kaunas : Debesų ganyklos [i.e. Terra publica], [2018]. – 271, [1] p. : iliustr., portr. – ISBN 978-609-473-090-0 (įr.)

Pasakyk tu man, upeli : eilėraščiai vaikams / Jonas Ambrukaitis. – Šiauliai : Lucilijus, 2018. – 55, [1] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-32-422-5

Paskutiniai užkeikimai : [romanas] / Silvana De Mari ; iš italų kalbos vertė Laura Vilkaitė. – Vilnius : Nieko rimto, 2017-2018. – 3 kn. – (įr.)

Kn. 3, Karaliaus sugrįžimas. – 2018. – 204, [3] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-441-535-7

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Parodos

VILNIUS
Nacionalinė dailės galerija
<i>Konstitucijos pr. 22</i>
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Antano Sutkaus fotoparoda „Kosmos“
Jono Dovydeno fotoparoda „11 kelionių į Afganistaną“
iki 25 d. – paroda „Keičiant mąstyseną. Jano Gehlo gyvenimas ir veikla“
Vilniaus paveikslų galerija
<i>Didžioji g. 4</i>
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai iki 20 d. – parodų ciklo „Vilniaus gatvės“ pirmoji paroda „Pilies gatvė“
Radvilų rūmai
<i>Vilniaus g. 24</i>
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“ Lietuvos liaudies meno paroda „Mediniai stebuklai“
Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
<i>Arsenalų g. 3A</i>
Paroda „Paryžiaus mados magai. 1920–1999 m.“
Vytauto Kasiulio dailės muziejus
<i>A. Goštauto g. 1</i>
Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija
Paroda „Romas Viesulas (1918–1986). Grafika“
Lietuvos nacionalinis muziejus
<i>Arsenalų g. 1</i>
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
<i>Arsenalų g. 3</i>
Lietuvos archeologija
Vilniaus gynybinės sienos bastėja
<i>Bokšto g. 20</i>
Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija
Naujausių Lietuvos archeologijos atradimų paroda
Kazio Varnelio namai-muziejus
<i>Didžioji g. 26</i>
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Signatarų namai
<i>Pilies g. 26</i>
Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“
iki 25 d. – Vokietijos Federacinės Respublikos užsienio reikalų ministerijos Politiniame archyve rastas 1918 m. vasario 16 d. Nutarimas dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo
Gedimino pilies bokštas
<i>Arsenalų g. 5</i>
Gedimino pilies istorija ir ginklai
Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“
<i>Apžvalgos aikštelė</i>
Bažnytinio paveldo muziejus
<i>Šv. Mykolo g. 9</i>
Paroda „Nugalėk blogį gerumu: palaimintasis Jurgis Matulaitis (1871–1927)“
iki 17 d. – Gedimino Prancūkno fotoparoda „Priešnavis. Paskutinė pakyla“
MO muziejus
<i>Pylimo g. 17</i>
Paroda „Visas menas – apie mus“
VDA parodų salės „Titanikas“
<i>Maironio g. 3</i>
<i>Kultūros ministerijoje</i> – Ievos Tarejevos tapybos paroda „Kūniška atmintis“
iki 17 d. – Jolantos Kyzikaitės paroda „Be galo“
VDA galerija „Artifex“
<i>Gaono g. 1</i>
iki 24 d. – Zitos Inčirauskienės personalinė paroda „AsMeniškumai“

VDA galerija „Akademija“
<i>Pilies g. 4</i>
iki 24 d. – Dalius Laučkaitės-Jakimavičienės paroda „Porceliano kabinetas“
Šiuolaikinio meno centras
<i>Vokiečių g. 2</i>
nuo 23 d. – Valdo Ozarinsko retrospektyva
Galerija „Kairė–dešinė“
<i>Latako g. 3</i>
iki 17 d. – IV knygos meno paroda
Prospekto fotografijos galerija
<i>Gedimino pr. 43</i>
iki 17 d. – kolektyvinė paroda „Svetur. II“ (Sigito Baltramaičio, Vytenio Jankūno ir Dariaus Kuzmicko darbai)
Vilniaus fotografijos galerija
<i>Stiklių g. 4</i>
Remigijaus Treigio paroda „Žiemos dienoraštis ir fotografijos, kurios neturi pavadinimo“

Pamėnkalnio galerija
<i>Pamėnkalnio g. 1</i>
nuo 16 d. – Aušros Vaitkūnienės kūrybos paroda „Raudona gija“

Galerija „Vartai“
<i>Vilniaus g. 39</i>
Paroda „Keturi kambariai su vaizdu“ (Aronas Mehzionas, Anastasija Sosunova ir Andrea Zucchini, Neringa Vasiliauskaitė, Johannesas Waldas)

Šv. Jono gatvės galerija
<i>Šv. Jono g. 11</i>
iki 24 d. – Antano Olbuto paroda „Vaizdas – žodis“

Galerija „Arka“
<i>Aušros Vartų g. 7</i>
Vilniaus teatro „Lėlė“ 6o-mečiui ir atkurtos Lietuvos 100-mečiui skirta paroda „Dailė lėlių teatre“

Galerija „Meno niša“
<i>J. Basanavičiaus g. 1 / 13</i>
iki 24 d. – Jolantos Kyzikaitės paroda „Be galo“

Dailininkų sąjungos galerija
<i>Vokiečių g. 2</i>
Broniaus Gražio kūrybos paroda „Daiktai“

Pylimo galerija
<i>Pylimo g. 30</i>
Jono Butkevičiaus tapybos paroda „Kontrastai be kompromisų“

AV17 galerija
<i>Totorių g. 5</i>
Tauro Kensmino paroda „Levitavimas“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
<i>Naugarduko g. 10 / 2</i>
Fotografijų paroda „Litvakai Izraelio gatvėse nuo 22 d. – Simono Karczmaro kūrybos paroda

„Galera“
<i>Užupio g. 2 A</i>
iki 24 d. – Gretos Alice (Gretos Liekytės) paroda, skirta Ričardo Gavelio romanui „Vilniaus pokeris“

Užupio meno inkubatoriaus projektinė erdvė „Kalnas“
<i>Krivių g. 10 A</i>
Jono Garbuzo paroda „Pagaminta Airijoje“

Galerija „Menų tiltas“
<i>Užupio g. 16</i>
iki 19 d. – Gérard'o Stricherio tapybos paroda

Grafo galerija
<i>Trakų g. 14</i>
iki 24 d. – Vitalio Čepkausko personalinė paroda „Dvylika“

Lietuvos nacionalinė filharmonija
<i>Aušros Vartų g. 5</i>
Giedros Purlytės tapyba
Rašytojų klubas
<i>K. Sirvydo g. 6</i>
Rimos Miknevičienės tapyba

Čiurlionio namai
<i>Savičiaus g. 11</i>
Vytauto Valiaus (1930–2004) kūrybos paroda „Gyvenimas mene“
Ievos Augaitytės tekstilės instaliacija „Prisilietimas. Tylos aidai“

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
<i>Gedimino pr. 51</i>
Jolitos Vaitkutės instaliacija „Pabudę iš knygų“
Paroda „Atspindžiai suskilusiame veidrodyje“
Istorinių dokumentų paroda „Mes norime būti laisvi – ir mes būsime laisvi!“
iki 19 d. – paroda „Asmuo ir dokumentas: 1918–1940 m.“

„Editorial“ projektų erdvė
<i>Latako g. 3</i>
iki 23 d. – Viltės Bražiūnaitės ir Tomo Sinkevičiaus paroda „Šaltakraujis“

KAUNAS
Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
<i>V. Putvinskio g. 55</i>
M.K. Čiurlionio biografijos ekspozicija
Paroda „Priešaušris. Lietuvos dailė iki 1918 m.“
Paroda „Sugrįžęs į šviesą. Trapaus kūrinio istorija“
iki 18 d. – paroda „Angelas ir sūnus. Witkiewicziai Zakopanėje ir Lietuvoje“

M. Žilinsko dailės galerija
<i>Nepriklausomybės a. 12</i>
Konstantino Žardalevičiaus tapybos paroda „Aseminė tapyba, kas tai?“
iki 25 d. – paroda „Gyvenimas Suomijoje“
iki 25 d. – tarptautinio šiuolaikinio meno festivalio „Kaunas mene. Taip arti, taip toli“ paroda

Kauno paveikslų galerija
<i>K. Donelaičio g. 16</i>
Paroda „Nukirstas miestas – persodintas žmogus“
iki 18 d. – tarptautinės akvarelės bienalės „Baltijos tiltai. 2018. Iš esmės“ paroda
Evaldo Pauzos paroda „Su meile“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
<i>V. Putvinskio g. 64</i>
Dogu Bankovo paroda „Esu tas priešas, kurį tu, mano drauge, nužudei“, skirta Pirmojo pasaulinio karo pabaigos 100-osioms metinėms

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai
<i>Vydūno al. 2</i>
Paroda „Tarp tapybos ir piešimo“
Paroda „Kasdienybės geometrija. <i>Art Deco</i> Kauno interjeruose“

Galerija „Meno parkas“
<i>Rotušės a. 27</i>
iki 25 d. – tarptautinio šiuolaikinio meno festivalio „Kaunas mene. Taip arti, taip toli“ paroda

Kauno menininkų namai
<i>V. Putvinskio g. 56</i>
iki 25 d. – festivalio „Kaunas mene. Taip arti, taip toli“ paroda

Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus
<i>Rotušės a. 28</i>
iki 18 d. – Gretos Grendaitės paroda „(Ne)vieni“
Girstučio kultūros rūmai
<i>Kovo 11-osios g. 26</i>
iki 23 d. – Viliaus Ksavero Slavinsko tapybos paroda „Naujos vizijos“

KLAIPĖDA
Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
<i>Liepų g. 33</i>
Paroda „Pranas Domšaitis (1880–1965). Nematyti kūriniai“

„7md“ rekomenduoja

Dailė
Veikia daug dėmesio vertų parodų, jose – jau žinomi vardai, ir ne be reikalo. Nacionalinėje dailės galerijoje Antano Sutkaus „KOSMOS“ ir Jono Dovydeno „11 kelionių į Afganistaną“, Remigijaus Treigio „Žiemos dienoraštis ir fotografijos, kurios neturi pavadinimo“ Vilniaus fotografijos galerijoje, Broniaus Gražio „Daiktai“ Dailininkų sąjungos galerijoje, Eglės Karpavičiūtės „Making Myself“ Gynėjų g. 14, „The Rooster Gallery“, Dalius Laučkaitės-Jakimavičienės „Porceliano kabinetas“ VDA „Akademijos“ galerijoje. Klaipėdoje Fotografijos šventė su trimis parodomis: Remigijaus Pačėsos „Geltona gulbė neatplauks“, Jono Meko „Sustingę kadrai“ ir Augustino Našlėno „Sapnų pjovėjas – regėjimų ieškotojas“.

Muzika
Lapkričio 18-oji simfoninės muzikos koncertui Filharmonijoje pasirinkta neatsitiktinai – tą dieną Latvija mini savo šalies Nepriklausomybės šimtmečio sukaktį. Tad šio vakaro programą apibendrina muzikinis puslapis iš latvių šiuolaikinės muzikos lobyno. Tai – XX a. gyvenusio Ādolfo Skultes Penktoji simfonija. Minėtina ir kita dedikacijos Latvijai gija. Tai prieš penkerius metus įvykęs kūrybinis LNSO susitikimas su šį vakarą koncertuojančia soliste – dainininke Measha Brueggergosman (sopranas). 2013 m. ji kartu su maestro Modestu Pitrėnu ir latvių smuikininke Baiba Skride parengė Wagnerio, Čaikovskio ir Gruodžio muzikos programą Jūrmaloje, „Dzintars“ koncertų salėje. Taip pat vakaro programoje skambės anglų kompozitoriaus Arnoldo Baxo ir prancūzų kūrėjo Maurice'o Ravelio kūriniai. Groja Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, diriguoja M. Pitrėnas.

Teatras
Valentinas Masalskis stato Johno Logano pjesę „Raudona“ ir kuria dailininko Marko Rothko vaidmenį. Pasak režisieriaus, „spektaklyje siekiu parodyti nueinančio ir ateinančio menininkų sankirtą“. Šiandien dramaturgija „pavirto tokiu mažu smulkių išpažinčių pasauliu. Norėčiau, kad šis mūsų darbas būtų iš tiesų prasmingas.“ Rothko padėjėją – jauną tapytoją – vaidina du aktoriai: Mantas Zemleckas ir Donatas Želvys. Valstybinio jaunimo teatro spektaklio „Raudona“ dailininkas – Mykolas Sauka, kompozitorė – Nijolė Sinkevičiūtė. Premjera įvyks lapkričio 22 d. 18 val. Klaipėdos „Kultūros fabrike“, lapkričio 23 d. 18 val. „Menų spaustuvėje“, lapkričio 25 d. 15 val. Nacionaliniame Kauno dramos teatre ir lapkričio 27 d. 18 val. Juozo Miltinio dramos teatre.

KKKC parodų rūmai
<i>Didžioji Vandens g. 2</i>
Remigijaus Pačėsos retrospektyvinė fotografijų paroda „Geltona gulbė neatplauks“
Jono Meko fotografijų paroda „Frozen Frames / Sustingę kadrai“
Augustino Našlėno kūrybos paroda „Sapnų pjovėjas – regėjimų ieškotojas“
Galerija „si:said“
<i>Daržų g. 18</i>
iki 23 d. – Donato Jankausko (Duonio) personalinė paroda „Darželis“
Girulių bibliotekos galerija
<i>Šlaito g. 10 A</i>
Žydrūnės Kriūkaitės-Juciuvienės tekstilės kūrinių paroda „Ženklai“

ŠIAULIAI
„Laiptų“ galerija
<i>Žemaitės g. 83</i>
Daivos Kairevičiūtės grafikos darbų paroda „Burtas“

Šiaulių universiteto dailės galerija
<i>Vilniaus g. 141</i>
nuo 16 d. – Simonos Bagdonaitės Gubi-nienės tekstilės ir grafikos ir Rimanto Bagdono skulptūros paroda „Kosminiai žaidimai“

PANEVĖŽYS
Panevėžio miesto dailės galerija
<i>Respublikos g. 3</i>
<i>Keramikos paviljone</i> – tarptautinio kaulinio porceliano simpoziumo paroda „Porceliano tapatybė“
Fotografijos galerija
<i>Vasario 16-osios g. 11</i>
Elijaus Kniežausko fotografijų paroda „Akistata“

Spektakliai

VILNIUS
Lietuvos nacionalinis operos ir baletu teatras
16 d. 18.30 – P. Čaikovskio „GULBIŲ EŽERAS“. Dir. – R. Šervenikas
17 d. 18.30 – V. Bellini „KAPULEČIAI IR MONTEKIAI“. Dir. – S. Quatrini (Italija)
18 d. 12, 14 val. <i>Kamerinėje salėje</i> – S. Mickio „ZUIKIS PUIKIS“. Dir. – J. M. Jauniškis
21 d. 18.30 – O. Narbutaitės „KORNETAS“. Dir. – R. Šervenikas
22, 23 d. 18.30 – PREMJERA! A. Adamo „KORSARAS“. Choreogr. – M. Legris (Prancūzija), muzikos vad. ir dir. – V. Ovsianikovas (Rusija)

Nacionalinis dramos teatras
Mažoji salė
18 d. 12, 15 val. – J. Pommerat „RAUDONKEPURĖ“. Rež. – P. Tamolė
21 d. 19 val. – M. von Mayenburgo „KANKINYS“. Rež. – O. Koršunovas
22 d. 19 val. – PREMJERA! A. Jevsejevo, E. Vitkutės „NEŽINOMA ŽEMĖ. ŠALČIA“. Rež. – J. Tertelis
23 d. 19 val. – I. Bergmano „INTYMŪS POKALBIAI“. Rež. – V. Rumšas
23 d. 18 val. <i>Jonavos kultūros centre</i> – Just. Marcinkevičiaus „KATEDRA“. Rež. – O. Koršunovas
23 d. 19 val. – „LEDO VAIKAI“. Rež. – B. Mar
Valstybinis jaunimo teatras
Mažoji salė
18 d. 12, 12.30, 13, 13.30, 15, 15.30, 16, 16.30 <i>teatro fojė</i> – T. Kavtaradzės „APIE BAIMES“. Rež. – O. Lapina
23 d. 18 val. „ <i>Menų spaustuvės</i> “ <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! J. Logano „RAUDONA“. Rež. – V. Masalskis

Vilniaus mažasis teatras

16 d. 13 val. – teatralizuota ekskursija jaunimui
16 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGAS-KARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys

17 d. 18.30 18 d. – M. Ivaškevičiaus „MISTRAS“. Rež. – R. Tuminas

18 d. 12, 15 val. – „MAMA KATINAS“.

Rež. – E. Jaras

21 d. 18.30 – A. Čechovo „TRYS SESERYS“.

Rež. – R. Tuminas

22 d. 10 val. – konferencija „Teatras – Lietuvos istorijos dokumentas“

23 d. 18 val. *Alytuje* – W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Rež. – U. Baialievas

23 d. 18, 20.30 – „GERO HUMORO DOŽĖ“ (VŠĮ „Improvizacijos teatras“)

Oskaro Koršunovo teatras

16 d. 19 val. *OKT studijoje* – „TRANS TRANS TRANCE“. Rež. – K. Gudmonaitė

17 d. 17, 19 val. *OKT studijoje* – N. Gogolio „PAMIŠĖLIS“. Rež. – O. Koršunovas. Vaidina E. Pakalka

19, 20 d. 19 val. *OKT studijoje* – A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. – O. Koršunovas

21, 22 d. 19 val. *Menų spaustuvėje* – W. Shakespeare'o „HAMLETAS“. Rež. – O. Koršunovas

23 d. 19 val. *OKT studijoje* – I. Vyrypaevo „ŠOKIS DELHI“. Rež. – O. Koršunovas

Rusų dramos teatras

21, 22 d. 18.30 – PREMJERA! M. Valiuکو „KREIDA“. Rež. – G. Surkovas (Erdvė A – Z)

23 d. 18.30 – PREMJERA! M. Ivaškevičiaus „RUSIŠKAS ROMANAS“. Rež. – O. Koršunovas

Vilniaus teatras „Lėlė“

Didžioji salė

17 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Scen. aut. ir rež. – A. Mikutis

18 d. 12 val. – „PINOKIS“ (muzikinis spektaklis vaikams pagal C. Collodi pasaką).

Rež. – Š. Datenis

Palėpės salė

18 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais).

Rež. ir dail. – R. Driėžis

Mažoji salė

17 d. 14 val. – „ČIA BUVO / ČIA NĖRA“.

Rež. – Š. Datenis

„Menų spaustuvė“

17, 18 d. 15, 17, 19 val. *bute Justiniškėse* – PREMJERA! „VIENO BUTO ISTORIJA“. Idėjos aut. – D. Zavedskaitė, rež. – M. Klimaitė

17 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „LAIKINI ŠĖŠĖLIAI“. Choreogr. – V. Legakis (Kauno šokio teatras „Aura“)

17 d. 12, 15 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „TIKROS PASAKOS“. Rež. – Ž. Mičiulytė

18 d. 18 val. *Juodojoje salėje* – „TĖČIO PASAKA“. Rež. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija „PetPunk“)

18 d. 12 val. *Kišeninėje salėje* – „APIE MEILĘ, KARĄ IR KIŠKIO KOPŪSTUS“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“)

20 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „LIEPSNOS VIRŠ ŠALTOJO KALNO“. Choreogr. – V. Jankauskas (V. Jankausko šokio teatras)

20 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „BRANGIOJI MOKYTOJA“ (pagal L. Razumovskajos pjesę). Rež. – I. Stundžytė (teatras „Atviras ratas“)

21, 23 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „LAISVINAMIEJI“. Aut. – K. Legenis ir P. Šimonis

22 d. 19 val. *Stiklinėje salėje* – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. – T. Montrimas (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)

17 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė

17 d. 18 val. *Ilgojoje salėje* – H. Ibseno „KAI MIRĘ NUBUSIM“. Rež. – M. Klimaitė

18 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Maeterlincko „ŽYDROJI PAUKŠTĖ“. Rež. – V. Martinaitis

20 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „AŠ – MOLJERAS“. Rež., dramaturgė ir aktorė – I. Paliulytė

21 d. 11 val., 21 d. 12, 13, 16, 17 val. *Mažojoje scenoje* – „DEBESŲ GAUDYKLĖ“. Choreogr. – L. Geraščenko (VšĮ šokio teatras „Judesio erdvė“)

21 d. 18 val. *Rūtos salėje* – „NUOSTABŪS DALYKAI“. Rež. – K. Glušajevas (teatras „Kitas kampas“)

21 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas

22 d.18 val. *Didžiojoje scenoje* – „GENTIS“ (pagal I. Simonaitytės romaną „Aukštųjų Šimonių likimas“). Rež. – A. Jankevičius

23 d. 18 val. *Rūtos salėje* – „VASARVIDIS“ (pagal W. Shakespeare'o „Vasarvidžio nakties sapną“). Rež. – E. Kižaitė

25 d. 18 val. *Mažojoje scenoje* – „KITA PELNĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. – K.S. Jakštas, rež. – V. Streiča, muzikinis vad. ir dir. – R. Šumila, dir. – E. Pehkas

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. – K.S. Jakštas, rež. – V. Streiča, muzikinis vad. ir dir. – R. Šumila, dir. – E. Pehkas

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

21, 22 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. ir dir. – M. Staškus

18 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis

18 d. 12 val. – S. Kozlovo „EŽIUKAS RŪKE“. Rež. – P. Ignatavičius

18 d. 18 val. – V. Veršulio „UŽ DURŲ“.

Rež. – I. Jarkova

20 d. 18.30 – Žemaitės „MARTI“.

Rež. – G. Tuminaitė, dramaturgė – P. Pukytė (Vilniaus mažasis teatras)

21 d. 18 val. – T. Vidmanto ir J. Navickp „BUVUSIŲ MOTERŲ REIKALAI 3“

21 d. 18 val. – E. Ionesco THE PERFECT MATCH arba SU NAUJAIS METAIS, IONESCO!. Rež. – P. Ignatavičius (Alytaus miesto teatras)

22 d. 18.30 – A. Vizgirdos „FABIJONAS“.

Rež. – A. Vizgirda (Klaipėdos Pilies teatras)

23 d. 18.30 – M. Pagnolio „DUONKEPIO ŽMONA“. Rež. – A. Lebeliūnas

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

17 d. 18 val. – W. Russello „MOTERIMS IR JŲ VYRAMS“. Rež. – L. Kondrotaitė

18 d. 18 val. – D. Statkevičienės „GIMINĖS, ARBA KAM ZRAZŲ PAKARTOT“.

Rež. – A. Veverksis

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

17 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos choro 70-mečio koncertas. Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos choras (vadovas R. Gražinis, chormeister. G. Trimirkaitė), Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos simfoninis orkestras (meno vad. ir dir. – M. Staškus)

Solistas A. Žlabys (fortepijonas). Dirigentai R. Zdanavičius, R. Šervenikas, G. Šlekytė, M. Stakionis, R. Gražinis, choro skyriaus moksleiviai ir absolventai. Koncerto vedėjai R. Gražinis, A. Biveinis. Programoje L. van Beethoveno, E. Elgaro, E. Whitacre'o, M.K. Čiurlionio, B. Kutavičiaus, S. Šimkaus, K. Vasiliauskaitės, V. Augustino, R. Gražinio kūriniai

18 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Vaikų albumas“. Valstybinis Vilniaus kvartetas, aktorius T. Čižas, šokėja G. Grinevičiūtė. Rež. – J. Vansk

18 d. 15 val. *Trakų pilies Didžiojoje menėje* – „Penki žiemos įkvėpimai“. Iš ciklo „Muzika Trakų pilyje“. Ansamblis „Regnum musicale“: V.M. Daunytė (fleita), J. Daunytė (arfa), K.U. Daunytė (smuikas), E. Daunytė (violončelė). Solistas T. Tuskenis (baritonas). Programoje A. Vivaldi, G.F. Händelio, F. Schuberto, J.B. Lully, G. Sollima, M.K. Čiurlionio, F. Latėno ir kt. kūriniai

18 d. 18 val. *Kauno valstybinėje filharmonijoje* – orkestro muzikos koncertas „Nicholas Milton ir Edgaras Montvidas“. Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas E. Montvidas (tenoras). Dir. – N. Miltonas. Programoje J. Haydno, G. Mahlerio, G. Finzi, B. Britteno kūriniai

18 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Modestas Pitrėnas ir Measha Brueggergosman“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistė M. Brueggergosman (sopranas). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje A. Baxo, M. Ravelio, A. Skulte's kūriniai

22 d. 18 val. *Šiaulių miesto kultūros centre „Laiptų galerija“* – festivalis „Verbum musicale“. Ansamblis „Regnum musicale“: V.M. Daunytė (fleita), J. Daunytė (arfa), K.U. Daunytė (smuikas), E. Daunytė (violončelė). S. Gedos eiles skaito aktorius A. Bialobžeskis

23 d. 11 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – koncertas visai šeimai „Styginių kvartetas kitaip“. Čiurlionio kvartetas,

V. Povilionienė (vokalas), P. Vyšniauskas (saksofonas)

23 d. 18 val. *Alytaus kultūros ir komunikacijos centre*, 25 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – koncertas visai šeimai „Pasaulio muzikos atžalynas“.

Norvegijos muzikos akademijos dirigentų meistriškumo kursų baigiamasis koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras.

Solistai E. Grøtvedtas (tenoras), K. Osmundsen Vårldid (gitarą). Dir. – T. Berglund, A. Hansson. Programoje R. Wagnerio, F. Liszto, P. Čaikovskio, J. Sibelijaus kūriniai

23 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – iškilmingas koncertas J. Basanavičiaus paminklo atidarymo proga. Lietuvos kamerinis orkestras, choras „Vilnius“.

V. Povilionienė (vokalas), P. Vyšniauskas (saksofonas). Dir. – G. Pavilionis

24 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Leonidas Desiatnikovas ir Franzas Schubertas“. Lietuvos kamerinis orkestras.

Solistai Y. Ivanilova (sopranas), R. Mints (smuikas). Dir. – Ph. Chizhevsky. Programoje L. Desiatnikovo, F. Schuberto kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai“. J. Leitaitė (mecosopranas), P. Daukšytė (smuikas), A. Juozauskaitė (fortepijonas), choras Šv. Pranciškaus paukšteliai (vad. R. Kraucevičiūtė). Programoje F. Schuberto, J. Massenet, G. Faurė, V. Gavrilino, G. Abariaus, V. Striaupaitės-Beinarienės ir kt. kūriniai

25 d

Savaitės filmai

Bohemijos rapsodija ***

Tai pasakojimas apie grupę „Queen“, jos muziką ir vokalistą Freddie Mercury. Laužydama stereotipus grupė sulaukė daugybės gerbėjų visame pasaulyje. Bryano Singerio filmas rodo, kaip grupė pakilo į šlovės viršūnę, bet skandalingas Mercury gyvenimo būdas kėlė daug klausimų. Pagrindinį vaidmenį filme sukūręs Rami Malekas sulaukė gausybės pagyrimų. (JAV, D. Britanija, 2018). (Vilnius)

Mergina ****

Vienas garsiausių šių metų Kanų kino festivalio filmų pasakoja apie penkiolikmetę Larą (Victor Polster), kuri svajoja tapti šokėja. Padedama tėvo ji siekia ne tik išsiveržti iš savo kūno (Lara gimė berniuku), bet ir tapti tikra profesionalė. „Auksine kamera“ ir „Queer Palme“ Kanuose apdovanotas debiutinis Lukaso Dhonto filmas – natūralistinis ir žiaurus portretas, bet kartu tai pasakojimas apie paauglius, siekiančius įgyvendinti dažnai pavojingas savo svajones ir pritaikyti pasaulį saviems idealams (Belgija, Olandija, 2018). (Vilnius)

Mergina voratinklyje ***

Kultinės „Millenium“ trilogijos herojė – Stiego Larssono sukurta Lizbet Salander – grįžta į kino ekranus. Fede Alvarezas ekranizavo trilogijos tęsinį, kurį Larssono paveldėtojų valia parašė Davidas Lagercrantz. Škart Salander (Claire Foy) ir žurnalistas Mikaelis Bliumkvistas (Sverrir Gudnason) atsiduria istorijoje, kurioje veikia šnipai, korumpuoti valdininkai ir kibernetinės erdvės nusikaltėliai. Lizbet seserį suvaidino Sylvia Hoeks (Kanada, Vokietija, Švedija, JAV, 2018). (Vilnius)

Našlės ****

„Oskaro“ laureatas režisierius Steve'as McQueenas („12 vergovės metų“) ir rašytoja, scenaristė Gillian Flynn („Dingusi“) sukūrė įtampos kupiną trilerį, kurio fone – nusikaltimas, aistra ir korupcija. Keturius filmo herojus sieja tik skola, kurią joms paliko mirę vyras nusikaltėliai. Moterys neturi kitos išeities, kaip paimti reikalus į savo rankas ir suregzti sąmokslą, kuris leis joms primesti pasauliui savas žaidimo taisykles. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Viola Davis, Michelle Rodriguez, Elizabeth Debicki, Cynthia Erivo, Colinas Farrellas, Brianas Tyree Henry, Danielis Kaluuya, Robertas Duvallis, Liamas Neesonas (JAV, D. Britanija, 2018). (Vilnius)

Operacija Overlord **

Sąjungininkų išsilaipinimo Normandijoje išvakarėse amerikiečių desantininkai patenka į vokiečių okupuotą miestelį. Jų uždavinys – sugriauti radijo ryšio bokštą. Tačiau amerikiečiams teks susikauti ne tik su naciais, bet ir su slaptos laboratorijos eksperimentų padariniais. Juliano Avery filmas vaidina Wyattas Russellas, Johnas Magaro, Mathilde Ollivier, Jovanas Adepo (JAV, 2018). (Vilnius)

Pabėgimas į Galvestoną ***

1988-iejį. Smulkus nusikaltėlis Rojas (Ben Foster) išgyvena ne geriausius laikus, nes perbėgo kelią savo įtakingam bosui. Tapęs samdomų žudikų taikiniu, jis neturi kitos išeities, kaip bandyti pabėgti kartu su jauna prostitute Roki (Elle Fanning). Kelyje į Galvestoną jie abu neturi ko prarasti. Prancūzų aktorę Mélanie Laurent išgarsino Quentin Tarantino filmas „Negarbingi šunsnukiai“ (2009), bet ji niekad neslėpė, kad nori pati kurti filmus. Šiame taip pat vaidina Lili Reinhart, Beau Bridgesas, Maria Valverde, Robertas Aramayo (JAV, 2018). (Vilnius)

Taip gimė žvaigždė ***

Pagrindiniai filmo veikėjai – populiarai, bet jau vystanti kantri muzikos žvaigždė Džeksonas (Bradley Cooper) ir puikiu balsu apdovanota dainininkė Elė, kuriai stinga pasitikėjimo savimi (Lady Gaga filme pasirodo tikru vardu ir pavarde Stefani Germanotta). Džeksonas nusprendžia merginą paversti garsenybe ir dar esant progai ją įsimyli. Tačiau jų ryšio išbandymu tampa tai, kad Elės karjera sparčiai kyla aukštyn, o Džeksono stovi vietoje. Režisūrinis aktorius Bradley Cooperio debiutas – jau ketvirta klasikinio 1937 m. filmo versija. Naujajame filme išgarsime specialiai jam parašytą muziką, atliekamą „gyvai“ (JAV, 2018). (Vilnius)

Tobulos kopijos ***

Talentingas mokslininkas biologas per automobilio avariją neteko šeimos. Siekdamas susigrąžinti žmoną ir vaikus, jis peržengia mokslo etikos ir gamtos ribas. Tačiau kai informacija apie žmonių reprodukciją pasiekia valdžią, prasideda mokslininko ir jo atgijusių artimųjų medžioklė. Tanyos Wexler ir Jeffrey Nachmanoffo trilerio pagrindinius vaidmenis sukūrė Keanu Reevesas, Alice Eve, Emily Alyn Lind, Thomas Middleditchas, Emjay Anthony (JAV, 2018). (Vilnius)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

16–20 d. – Fantastiniai gyvūnai. Grindelvaldo piktadarystės (D. Britanija, JAV) – 11.15, 13.15; 21, 22 d. – 11.15, 13.15, 16.10
16–20 d. – Fantastiniai gyvūnai. Grindelvaldo piktadarystės (3D, D. Britanija, JAV) – 16.10; 21, 22 d. – 14.15, 17.30
16–18 d. – Troliai Mumiai ir žiemos pasaka (Suomija, Lenkija) – 11, 13.30; 19–22 d. – 13.20
16–18 d. – Našlės (D. Britanija, JAV) – 18.50, 21.40; 19–22 d. – 13.10, 16, 18.50, 21.40
19, 20 d. – Pabėgimas į Galvestoną (JAV) – 15.10, 19.30; 21, 22 d. – 15.10, 20.30
19, 20 d. – Tykantis šešėliuose (JAV) – 17.20; 21, 22 d. – 17.20, 19.30
20 d. – N. Muhly „Marnė“. Tiesioginės premjeros transliacijos iš Niujorko Metropolitan operos įrašas – 19.55
22 d. – H.S. Løvenskioldo „Silfidė“. Tiesioginės transliacijos iš Maskvos Didžiojo teatro įrašas – 17 val.
16–18 d. – Europos šalių kino forumas „Scanorama 2018“ (programa www.scanorama.lt)
21 d. – Koletė (D. Britanija, JAV) – 18.40
16–18, 21 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 12, 15, 18, 21 val.; 19, 20 d. – 12, 15, 18 val.; 22 d. – 12, 15.10, 18, 21 val.
16, 17 d. – Melagiai (rež. M. Kunigėnas) – 13, 19.10, 21.10; 18 d. – 13 val.; 19, 20 d. – 11, 13, 14.30, 21.10; 21, 22 d. – 17.50, 19.50
16–18 d. – Taip gimė žvaigždė (JAV) – 15.30, 18.25, 21.20; 19, 20, 22 d. – 12.30, 15.20, 21.30; 21 d. – 12.30, 15.20, 18.20, 21.30
16, 17 d. – Lietuviški svingeriai (rež. T. Vidmantas) – 17.15, 21.45; 18 d. – 17.15; 19, 20, 22 d. – 16.25, 18.50, 21.10; 21 d. – 16.25, 21.10
16–18 d. – Tarp pilkų debesų (rež. M. Markevičius) – 11, 14.55, 19.30; 19–22 d. – 11, 19 val.
16–18 d. – Spragtukas ir keturios karalystės (JAV) – 14.15; 19–22 d. – 14.25
16–18 d. – Mažoji pėda (JAV) – 16.35; 19–22 d. – 16.45
19–22 d. – Mergina voratinklyje (D. Britanija, Vokietija, Švedija, Kanada, JAV) – 21.10
21 d. – Baltoji iltis (JAV) – 11.15
21, 22 d. – Sengirė (rež. M. Survila) – 15.50
21, 22 d. – Operacija Overlord (JAV) – 21.50

Forum Cinemas Akropolis
16–22 d. – Fantastiniai gyvūnai. Grindelvaldo piktadarystės (D. Britanija, JAV) – 10.30, 12.25, 15.20
Fantastiniai gyvūnai. Grindelvaldo piktadarystės (3D, D. Britanija, JAV) – 13.35, 17.45
Troliai Mumiai ir žiemos pasaka (Suomija, Lenkija) – 11.20, 13.25
16, 17 d. – Našlės (D. Britanija, JAV) – 17.35, 20.30, 23.30; 18–22 d. – 17.35, 20.30
16–22 d. – Pabėgimas į Galvestoną (JAV) – 19.30
16, 17 d. – Tykantis šešėliuose (JAV) – 21.40, 23.40; 18–22 d. – 21.40
18 d. – Drąsusis elniukas Eliotas (Kanada) – 10.40
21 d. – Koletė (D. Britanija, JAV) – 18.10
16, 17 d. – Melagiai (rež. M. Kunigėnas) – 12.55, 14.40, 16.50, 19.20, 21, 23.59; 18–22 d. – 12.55, 14.40, 16.50, 19.20, 21 val.
16, 17 d. – Lietuviški svingeriai (rež. T. Vidmantas) – 15.30, 17.10, 18.45, 21.30, 23.45; 18–22 d. – 15.30, 17.10, 18.45, 21.30
16, 17 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 12.35, 16.25, 18.15, 21.10, 23 val.; 18–22 d. – 12.35, 16.25, 18.15, 21.10

„Pabėgimas į Galvestoną“

16, 17 d. – Taip gimė žvaigždė (JAV) – 15.40, 18.25, 21.20, 23.20; 18–22 d. – 15.40, 18.25, 21.20
16–18, 20–22 d. – Mažoji pėda (JAV) – 10.10, 14.50; 19 d. – 10.40
16–22 d. – Baltoji iltis (JAV) – 11, 12.45
16, 17 d. – Tarp pilkų debesų (rež. M. Markevičius) – 10.20, 20.40, 23.10; 18–22 d. – 10.20, 20.40
16–22 d. – Princas Žavusis (JAV, Kanada) – 10.50
Spragtukas ir keturios karalystės (JAV) – 13.05
Spragtukas ir keturios karalystės (3D, JAV) – 15.10
Didysis kačių pabėgimas (Kinija) – 11.10
Sengirė (rež. M. Survila) – 13.15
Pirmasis žmogus (JAV) – 15 val.
Tobulos kopijos (D. Britanija, Kinija, JAV) – 20.50
16, 18, 20 d. – Mergina voratinklyje (D. Britanija, Vokietija, Švedija, Kanada, JAV) – 18 val.
17, 19, 22 d. – Operacija Overlord (JAV) – 18 val.

Skalvija
Europos šalių kino forumas „Scanorama 2018“
16 d. – Mes jauni ir mūsų dienos ilgos (Prancūzija) – 16.45
16 d. – Nežinomas karys (Suomija, Belgija, Islandija) – 18.15
16 d. – Gėlių slėnis (Vengrija) – 21.30
17 d. – Atsargiai, ragana! (Serbija, Makedonija) – 13 val. (ciklas „Karlsono kinas“)
17 d. – „Tarpukario Lietuva per kino kronikų objektivą“ – 15 val.
17 d. – Nukarpyti šuniui nagus (Suomija) – 16.30
17 d. – Sara vaidina vilkolakį (Šveicarija, Vokietija) – 18.35
17 d. – Kaip šuo su kate (Lenkija) – 20.35
18 d. – Pašėlusios gastrolės (Norvegija, Švedija) – 13 val.
18 d. – Nina (Slovakija, Čekija) – 15 val.
18 d. – Nepamiršk manęs (Izraelis, Prancūzija, Vokietija) – 16.45
18 d. – Naujasis Baltijos kinas – 18.45
18 d. – Amžinasis kelias (Suomija, Švedija, Estija) – 21 val.
19 d. – Maroko istorijos (Prancūzija, Marokas, Belgija) – 15 val. (Seansas senjorams); 22 d. – 17 val.
19 d. – Tarp pilkų debesų (rež. M. Markevičius) – 17.10; 20 d. – 21 val.
21 d. – Sengirė (rež. M. Survila) – 16.50
19 d. – Vyro žudikė. Nekaltoji. Šešėlis (Estija, Lietuva) – 19.10; 21 d. – 20.40
20 d. – Mergina (Belgija, Olandija) – 16.50; 21 d. – 18.30
20 d. – Specialūs seansai. Lietuvos šokio kūrėjų portretai – 18.30
Vilniaus Rotary klubo filmų festivalis „Rotary kinas“
22 d. – Kvadratas (Švedija, Vokietija, Prancūzija, Danija) – 19 val.

Pasaka

Europos šalių kino forumas „Scanorama 2018“
16 d. – Riba (Danija, Švedija) – 20 val.
17 d. – Pašėlusios gastrolės (Norvegija) – 14 val.
17 d. – Ingmaro Bergmano beieškant (Prancūzija, Vokietija) – 18 val.
18 d. – Kariaujanti moteris (Islandija, Prancūzija) – 18.30
16 d. – Troliai mumiai ir žiemos pasaka (Suomija, Lenkija) – 18 val.; 17 d. – 14.15, 18.30; 18 d. – 14 val.
16 d. – Našlės (D. Britanija, JAV) – 22.15; 17 d. – 23 val.; 18 d. – 21 val.; 19, 21 d. – 20.45
16 d. – Fantastiniai gyvūnai. Grindelvaldo piktadarystės (D. Britanija, JAV) – 17.15; 17 d. – 20.15; 18 d. – 16.15; 19 d. – 18 val.; 20 d. – 20.15
16 d. – Mergina voratinklyje (D. Britanija, Vokietija, Švedija, Kanada, JAV) – 19.45; 17 d. – 16.15; 18 d. – 18.45; 19 d. – 18.15; 20 d. – 20.45; 21 d. – 18.15; 22 d. – 19.15
16 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 22 val.; 18 d. – 15.45, 20.30; 19 d. – 20.30; 20 d. – 18 val.; 21, 22 d. – 21.30
16 d. – Maroko istorijos (Prancūzija, Marokas, Belgija) – 17.30
16 d. – Izabelė ir jos vyrai (Prancūzija) – 22.30; 17 d. – 18.45, 22.15; 18 d. – 20 val.; 20 d. – 20.30; 22 d. – 21.15
17 d. – Tarp pilkų debesų (rež. M. Markevičius) – 16 val.; 18 d. – 14.15; 20 d. – 18.15; 22 d. – 19.30
17 d. – Kvėpavimas į marmurą (rež. G. Beinoriūtė) – 14.30
17 d. – Fokstrotas (Izraelis, Vokietija, Prancūzija) – 16.30; 20 d. – 18.15
17 d. – Jaunikis ant balto žirgo (JAV) – 20.30; 18 d. – 18.15; 21 d. – 18 val.
18 d. – Mažoji Italija (Kanada, JAV) – 14.30
18 d. – Nico, 1988 (Italija, Belgija) – 16.30; 19 d. – 18.30; 21 d. – 19.45
19 d. – Knygynas (D. Britanija, Ispanija, Vokietija) – 20.15
21 d. – Koletė (D. Britanija, JAV) – 18.30
22 d. – Sengirė (rež. M. Survila) – 17.30
22 d. – Lituanie, mano laisve (rež. M. Jablonskytė) – 18 val.
22 d. – Taip gimė žvaigždė (JAV) – 21.45
22 d. – Kvėpavimas į marmurą (rež. G. Beinoriūtė) – 17.45
22 d. – Nuostabieji lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 19.45

MO salė
17 d. – Troliai mumiai ir žiemos pasaka (Suomija, Lenkija) – 14 val.
17 d. – Mergina (Belgija, Olandija) – 15.45; 18 d. – 15 val.
17 d. – Našlės (D. Britanija, JAV) – 18 val.
18 d. – Manifestas (Australija, Kinija, Vokietija) – 17.15

Redaktorė – Monika Kriškštopaitytė (dailė)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilus – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | Direktorius – Linas Vildžiūnas

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

